

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Tractatus III. Notæ manifestæ falsæ Ecclesiae in Sectis modernis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

rum Septenarium Sacramentorum, aliaque dogmata cum quibuscumque Sectariis controversa; necessariò & demonstrativè sequitur, nullum ex illis Dogmatibus erroneum esse, aut superstitionem, aut corruptelam continere.

Ex quibus clarè & demonstrativè concluditur, Nullam prorsus esse Sectam quæ non debeat Religioni Catholicæ sive Romanæ se adungere, si suæ salutis æternæ prospectum esse velit.

Ad hoc exequendum, ut Gratia divina, sine qua nihil ad salutem possumus, copiosè accedat, frequens

& sincerus ad Deum recursus, per orationem sequentem, aut similem, sæpius erit iterandus.

ORATIO.

Deus qui corda Fidelium ab initio Sancti Spiritus illustratione docuisti. Da nobis nunc in eodem Spiritu de Religione tua vera & unica rectè sapere, & cum per illam Fidelibus tuis æternâ Societate in cælo gaudere. Per Christum Dominum Nostrum, Amen.

TRACTATUS TERTIUS NOTÆ MANIFESTÆ FALSÆ ECCLESIAE IN SECTIS MODERNIS.

Exposuimus omnium oculis, manifestis argumentis, concordiam & consensum Scripturæ, ac Patrum primitivæ Ecclesiæ, cum sensu ac mente Ecclesiæ Romanæ, in dogmatibus controversis cum novis nostræ ævi Sectariis: & horum Sectariorum dissensum ab illis, & consensum cum hæreticis in primæva Ecclesia legitimè damnatis.

Nunc ex altera parte proferemus discordias ac pugnas Novatorum, ac imprimis Lutheri, non tantum cum vera Ecclesia, sed etiam cum sacris Litteris impiè depravatis, cum seipso sibi contrario, & cum suis Afflictis per Sectas innumeras ab ipso dissidentibus, dum confusione plusquam Babylonicâ idem ipse destruit & ædificat, affirmat & negat, neque secum ipse consentit; dum tamen totius Ecclesiæ consensui se opponit, quod manifestum est erroris, ac Spiritus sathanici indicium. Ut hinc tandem videant moderni Sectarii quam devios sibi duces in Via salutis elegerint, & desertis tandem erroribus ad rectam Ecclesiæ semitam tempestivè regrediantur.

Proponemus igitur primò, Scripturas ab illis impiè vitatas.

Secundò, Antilogias quib⁹ sibi apertè contradicunt.

Tertiò, Confusionem plusquam Babylonicam Sectarum quæ ex illis prodierunt.

Quartò, Calumnias manifestas in Ecclesiam Romanam confictas.

Quintò, Imposturas particulares Antonii Egani, & Andrea Sall recentiorum Apostatarum.

Sextò, Sectarum maxime modernarum dogmata particularia breviter exponemus.

ARTICULUS I.

Proferuntur varia loca Scripturæ sacra à Sectariis fraudulenter depravata.

Non potest vera esse Religio quæ imposturis & fraudibus propagatur. Nulla verò est impostura sceleratior quam verbum Dei corrumpere, & aliquid abolere, aut adjicere, quo in oppositum sensum transferatur. Quam nefario ausu moderni Sectarii verbo Dei vim intulerint, paucis exemplis monstrabo. Primò, ut ex corruptela tam impia de corrupta eorum doctrina iudicium feratur. Secundò, ut ex horum textuum dis-

crepantia, hæreticorum Editiones corruptæ, à sinceris ac Catholicis discerni possint, quæ sæpe alio modo non dignoscuntur.

In Epist. 2. Petri c. 1. Editio vulgata & antiquissima sic habet: *Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vocationem vestram & electionem faciatis.* Lutherus sua autoritate in suis Scripturis delevit, *per bona opera:* quia verba illa apertè adversantur ejus errori, quò docet, bona opera homini ad salutem non conducere, sed sufficere sola merita Salvatoris.

Eadem ratione, nec minori fraudulentiâ in Epist. ad Romanos cap. 3. v. 28. *Arbitramur hominem justificari per fidem,* Lutherus adjungit, *per solam fidem,* ut iterum excludat bona opera tanquàm ad justitiâ non necessaria.

In Evangelio Marci & Lucæ c. 20. v. 20. apertè legitur, *Hoc est Corpus meum:* cujus loco imprimunt pleriq; Sectarii, *Hic est Corpus meum,* ne particula *Hoc* relata ad *Corpus Christi*, significet veram mutationem panis in Corpus Christi, quam Sectarii illi non admittunt.

Ob eandem causam, ubi Joan. 6. v. 50. Biblia antiquissima etiam Genevensis sic loquuntur, *Ego sum panis vivus qui de Cælo descendi,* pro voce *vivus* cum Calvino substituunt *Vivificans*, ut intelligatur panis usualis qui hominem vivificat, etiam panis ipse non vivat, ut sic excludatur vivum Christi Corpus, quod in Eucharistia admittere nolunt.

In Epist. S. Jacobi c. 5. v. 16. semper legebatur, *Confitemini alterutrum peccata vestra:* imò sic habetur in impressione Genevensi anno 1564. Sed quia viderunt hanc Scripturam antiquissimam adversari novæ doctrinæ, quæ negat Confessionem Sacerdoti aut alteri quam soli Deo faciendam esse, coegerunt scil. Spiritum Sanctum aliter loqui in Bibliis impressis Genevæ anno 1605. hoc modo, *Confitemini peccata vestra erga invicem.* Aliud namque est peccata erga invicem commissa Deo exponere, quàm ea peccata alterutrum, id est, sibi invicem confiteri.

S. Paulus ad Hebræos capite 13. vers. 4. sic habet, *Honorabile connubium in omnibus,* id est, nihil est in connubio quod non sit honorabile. Hi autem Veneris Patroni liberales, sic cum sensu verba transferunt, *Honorabile connubium inter omnes,* ut nempe sic defendant matrimonium etiam Sacerdotum,

tum, Monachorum, Monialium, ex Apostoli sententia licitum esse ac honorabile.

Iterum Apostolus in Epist. ad Ephesios c. 5. v. 32. De matrimonio differens sic pronunciat; *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia.* Sed loco hujus verionis, quæ ipso S. Hieronymo antiquior est, Novatores nostri substituerunt, *Secretum* hoc magnum est, ne cogereatur admittere matrimonium esse Sacramentum, quod volunt ipsi contractum esse merè civilem.

In Epist. ad Philemonem v. 14. Paulus dicit: *Sine consilio vestro nihil volui facere, ut ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.* Ad excludendum arbitrii libertatem, quam post lapsum Adami remanere negat doctrina Religionis reformata, sententia Apostoli venenum suum in fine asperferunt, addendo *velut* voluntarium, ne ex Apostolo verum voluntarium sine necessitate admittere cogereatur.

In Epist. 1. ad Thessalonicenses cap. 2. v. 15. Apostolus monet: *Frates state & tenete Traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.* Sed hi Reformatores Ecclesiæ, reformarunt etiam Apostolum, ut in eorum Bibliis alio modo loqueretur; Frates state & tenete *documenta* quæ didicistis &c. Nolunt enim ut S. Paulus cum Papicolis dicat tenendas esse Traditiones, cum ipsi, qui aliter sapiunt, eas admittere reculent.

Epistola 1. ad Corinthios cap. 9. interrogat Apostolus, *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi?* Lutherus *sorore* minime contentus, adjungit, *in uxorem.* Docet enim Apostolos uxores habuisse, easque dum prædicarent ad opus conjugale circumduxisse, uti ipse Lutherus ejusque novi Apostoli, novo in Ecclesiâ Dei exemplo, facere consueverunt.

Quid reliqua proferam Latrocinia verbo Dei in violabili à modernis Sectariis illata, ut à Renato Benedicto, & Ludovico Berquino Parisiis exusto, & pluribus aliis qui sacras Litteras corruptelis innumeris fadarunt, in quibus vel unum apicem adulterare, summum foret sacrilegium? Si enim in Regio diplomate aliquid immutare scelus est læsæ majestatis ferro aut igne plecti solitum, quam enorme facinus erit incommutabilem æternæ veritatis paginam tot modis pro sua libidine truncare, corrumpere, violare. Sed & hinc argumentum præbent certissimum doctrinam suam à veritate deviare, dum ad eam tuendam Scripturæ sacræ veritatem immutare necesse est.

Sed neque verentur moderni per Hollandiam Ministri istis Sacrilegiis novas calumnias consarcinare. Testatur inter alios illustrissimus *Cassoviensis* in eruditissimo *Traclatu* nuper edito, nihil esse magis familiare modernis Ministris quam passim & publicè vociferari, Sacrosancta Scripturarum Oracula apud Catholicos summo in contemptu haberi, & in prima Librorum prohibitorum classe collocari. Itane illis lubet & licet in aperta totius orbis luce calumniari? Quid quæso potest esse magis conspicuum quam apud Catholicos, in publico Missæ Sacrificio Scripturam sacram summa cum veneratione populo assidue prælegi? quid magis notum quam illam in sacris Concionibus proponi, exponi, inculcari? Quid magis publicum & solemne quam in celeberrimis Academiis Lectionem Scripturæ sacræ primo semper loco haberi, & in ipsius Tridentini Decretis *Seff. 5. de Re-*

R. P. Arsdæ, Tom. I.

form. cap. 1. eandem Lectionem ut imprimis honorificam, & omnimè necessariam summo ubique studio proponi, præcipi, mandari? Quod verò Ecclesiâ Romana Editiones spurias, corruptas & ab hæreticis mille modis truncatas ac vitiatas populo prohibeat, & fidelium manibus subductas velit, hoc ipsum probat summam Verbi Dei apud Catholicos æstimationem, quod nempe divinum hunc thesaurum purum sibi, & ab hæreticorum corruptelis immunem tanto semper studio conservet. Sed & hoc ipsum est quod illos Novatores adurit, quod in puras ac primævos Scripturarum nostrarum Fontes, impuras corruptarum Editionum Lacunas influere non permittamus.

ARTICULUS II.

Exhibentur ex multis quadam insignes Antilogia, quibus, ipse Lutherus, & alii in sua doctrina sibi contradicunt.

DE SACRAMENTIS.

Antilogia Prima.

Septem ponenda sunt Sacramenta. Ita scribit *Lutherus, de potestate Papa.*

Tantum tria sunt Sacramenta pro tempore ponenda, Ita *Lutherus, de captivitate Babylonica.*

Duo tantum sunt Sacramenta, *Lutherus ad Waldenses.*

Si juxta Scripturas loqui velim est tantum unum Sacramentum. *Luth. de captivitate Babylonica.*

In puero post Baptismum negare remanens peccatum, est Paulus & Christum simul conculcare. *Luth. in Assertionibus.*

Baptismus omnia peccata remittit. *Luth. in Captiv. Babylonica de Baptismo.*

Confirmatio Sacramentum est. *Luth. de potestate Papa.*

Mirum quid illis in mentem venerit quod Sacramentum Confirmationis fecerunt ex impositione manuum. *Luth. de captivitate Babylonica.*

In Sacramento Altaris non est panis, & vinum, sed species panis & vini. *Luth. in Sermonem de Eucharist.*

Thomistica doctrina est transubstantiari panem & vinum; liberum est, & citra salutis periculum imaginari, opinari, & credere remanere aut non remanere substantiam panis & vini. *Luth. de captiv. Babylonica.*

Impius & Blasphemus est, si quis dicat panem transubstantiari, Catholicus autem & pius est qui contrarium docuerit. *Luth. in lib. contra Regem Angliæ.*

Sicut panis & vinum transubstantiatur: ita & nos in spirituale Corpus transmutamur. *Luth. in serm. de Euch.*

Impiissimus usus est, in Ecclesia persuaderi Missam esse opus bonum & Sacrificium. *Luth. de captiv. Babylonica.*

Missas pro vivis & defunctis valere tota approbavit Ecclesia. *Luth. de decem Præcept.*

Sacerdotes à subditis honorandi sunt. *Luth. in Decalogum. Contra.*

M

Nullum

Arsdæ
kin
Theologia
D. 187
28

Nullum est in novo testamento Sacerdotium, nisi quod est humanis mendaciis à fathana creatum. *Luth. de captiv. Babylonica.*

8.

Confessio auricularis in Ecclesiâ, etsi ex Scriptura probari non possit, utilis tamen est, imò necessaria. *Lutherus de captivitate Babylonica.*

Confessio auricularis est fictio hominum. *Luth. de 10. Leprosis.*

9.

Matrimonium non solum sine ulla Scriptura Sacramentū censetur. Verū eisdem traditionibus quibus Sacramentum esse jactatur merum ludibrium factum est. *Luth. de Captiv. Babylonica.*

Matrimonium in Ecclesiâ Dei Sacramentum est. *Luth. de potestate Papa.*

10.

Ordo in Ecclesiâ Dei Sacramentum est. *Lutherus de potestate Papa.*

Sacramentum Ordinis Ecclesiâ ignorat, inventumque est ab Ecclesiâ Papæ. *Luth. de captivitate Babyl.*

11.

Extrema unctio Sacramentum est. *Luth. de potest. Papa.*

Si usquam antea deliratum est, in extrema unctio nunc præcipuè deliratum est. *Luth. de captiv. Babyl. De Papatu.*

Si potestas Papæ non esset à Deo, nec jure divino, tam diu subsistere non potuisset. *Luth. de potestate Papa.*

Certus sum Papatum regnum esse Babylon. *Luth. de Captiv. Babyl.*

Quod sæpè repetit ibidem, & in *lib. adversus Regem Angliæ.*

De Fide sola.

Sola Christi fides necessaria, quâ justus sumus, cetera omnia liberrima, neque præcepta amplius neque prohibita. *Luth. ad Galat. cap. 2.*

Vita Christiana est credere & diligere, at diligere nihil est nisi benefacere. *Luth. de decem leprosis.*

De Ecclesiâ.

Ecclesiâ errare non potest. *Luth. de 10. præcept. Ludificatio Sathanæ est affirmare quod Ecclesiâ si quando errat aut peccat, idè non sit Ecclesiâ.*

De Traditione.

Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habet jus unius syllabæ constituendæ super Christianum hominem. *Luth. de captiv. Babyl.*

Idè positi sunt Canones Patrum ut dirigant populum, *Luth. in decem præcept. cap. 5.*

De invocatione Sanctorum.

Rectè conclusi, meritum Christi thesaurum esse Ecclesiæ, & Sanctorum meritis juvari certum est. *Luth. conclus. 10. contra Ectium.*

Pro meritis S. Petri ne unum quidem obulum darem ut me adjuvarent, quia seipsum juvare non potest. *Luth. in art. 4. q. 6.*

De Indulgentiis.

Contra veritatem Apostolicarum Veniarum qui loquitur, sit ille anathema & maledictus. *Luth. in Resol.*

Indulgentiæ nihil sunt, nisi Romani Pontificis impostura. *Luth. de capt. Babyl.*

De Purgatorio.

Tutiusest totum Purgatorium negare, quàm Gregorio in Dialogis credere. *Luth. abrog. Miss.*

Non solum credo, sed etiam certissimè scio Purgatorium esse. *Luth. in disput. Lipsiensi.*

De libero arbitrio.

Revera Deus nobis liberam voluntatem contulit: cur tu illam liberam non permittis? cum enim tu illà ad tuum abuteris libitum non est libera, sed magis servitutem apud te servit. *Luth. in explic. orat. Dominica.*

Liberum arbitrium figmentum est in rebus, seu titulus sine re, quia nulli est in manu sua cogitare quidquam mali aut boni, sed omnia ut Wiclefi articulus Constantiæ damnatus rectè docet, de necessitate absoluta eveniunt. *Luth. in Assert. art. 26.*

De Conciliis generalibus.

Sæpe nullus vir in Concilio est qui divinum Spiritum vel modicum olfecerit, sicut contigit in Nicæno Concilio ubi de uxoribus Sacerdotum agebatur. *Luth. in Sermon. Attendite à falsis Prophetis.*

Conciliis nihil derogo, sed omnium sacratissimum fuit Nicænum. *Luth. in disput. Lipsiensi.*

Calvini quadam Antilogia.

1.

DEum esse absolutè omnipotentem fatetur Calvinus, ad cap. 1. Lucæ. Verbo, inquit, Dei nulla impossibilitas objicienda.

Negat verò ad cap. 23. Isaia, Istud somnium de potestate absoluta in Deo quam Scholastici introduxerunt execranda blasphemia est.

2.

Nomen Jesu Christi venerandum esse asserit Calvinus ad *Matthæi cap. 1. vers. 23.* Ita reputanda est nobis in hoc nomine (Jesu) divina Christi Majestas, ut reverentiam apud nos obtineat quæ unico debetur & aeterno Deo.

Negat idem ad cap. 2. Epistolæ ad Philipenses. Plurimum ridiculi sunt Sorbonici Sophistæ qui ex præsentis loco; *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur*, genu flectendum esse colligunt quoties nomen Jesu pronunciat, quasi vox esset magica quæ totam in sono vim haberet inclusam.

3.

Sine Baptismo Christi neminem salvari docet Calvinus ad cap. 3. Joann. v. 3. Si uni hoc dixisset Christus vel paucis non posse eos pervenire in regnum cælorum, nisi prius renati essent, possemus conjicere certas duntaxat personas notari, sed de omnibus sine exceptione loquitur.

Idem negat *Instit. lib. 4. cap. 16. §. 36.* Explodendum est eorum commentum qui omnes non baptizatos aeternæ morti adjudicant.

4.

In cœna Domini miraculum agnoscit Calvinus. *Tracl. de Concordia inveniunda*: Ergo (inquit) in sacra Cœna miraculum agnoscimus, quod & naturæ fines & sensus nostri modum exuperat, dum Christi vita nobis fit communis, & ejus caro nobis in alimentum datur.

Negat verò disertè. *Instit. lib. 4. cap. 17. §. 24.* agens contra Lutheri asseclas: Isti, inquit, boni ejus zelotæ miraculum sibi fabricant, quo sublato evanescit Deus cum sua omnipotentia. Et ibidem §. 24. Illi auditis Christi verbis, *Hoc est corpus meum*, miraculum ab ejus mente remotissimum imaginantur.

Sectæ

Secta Lutherana moderna, & antiqua in Anglia antilogia & discrepantia manifesta.

Patella, in mutatione Libri authenticæ publicarum precum, quem sibi ab initio pro puro Dei Verbo, & fidei suæ instrumento Secta Lutherana proposuit. Nam in prædicto Libello sub Rege Eduardo & Elisabetha Regina pro vera Scriptura legebatur Tobie Caput quintum, sextum & octavum. Danielis Caput 14. & quedam ex 13. Ex Ecclesiastici cap. 46. non pauca. Hæc autem omnia aliaque, sub Jacobo Rege eadem Ecclesiæ ex Libro publicarum precum tantquam apocrypha penitus expunxit: uti aperte ostendit Examen Libelli publicarum precum prælo datum anno 1610. pag. 30. quomodo verò potest esse eadem Ecclesiæ quæ eandem non habet Scripturam? In qua quod illa pro Verbo Dei olim admisit, hæc pro apocrypho modo expunxit? Manifestum sanè est vel illum pro Scriptura ista approbando, vel hanc reprobando in fide errasse.

Prætereo in his, aliisque dogmatibus loca innumera, in quibus Calvinus, ac multo magis Lutherus secum aperte pugnavit, atque instar fallacis Prothei, uti reserebat, sese in varias doctrinæ formas transfundit. Ex quibus hoc demum conficies argumentum.

Non potest ex Dei Spiritu loqui qui vel semel in doctrina fidei proponenda sibi contradicit: Atqui Calvinus & Lutherus in doctrina fidei quam Dei nomine proponit sæpius eloquitur contradictoria. Ergo non potest Calvinus & Lutherus loqui ex Spiritu divino in doctrina illa quam se Dei nomine scribere ac prædicare profitentur. Sicut in verbo Dei scripto, si vel semel in illo contradictionem apertam deprehendas, in cæteris omnibus tota Scripturæ fides evanescit. Videant igitur, ac seriò agnoscant horum Sectatores, quam fallaces sint Prophetæ ac divini Spiritus penitus vacui, quibus ab initio fidem suam ac salutem crediderunt.

In Hollandia inter Doctores Heterodoxos de ipso Deo, ejusque Attributis aperta repugnantia.

Constat ex publicis eorum utrimque scriptis ab anno 1606. divisos illic Calvini assèclas in Remonstrantes, & Contra-Remonstrantes, qui contra alios ex pura & rigida Calvinæ doctrina, statuunt absolutè, Deum esse Auctorem peccati. Unde illos Deum sibi statuere à cæteris Christianis diversum facile demonstratur hoc syllogismo: Deus Calvinistarum est auctor peccati: Atqui Deus Christianorum non est auctor peccati: Ergo non est idem utrorumque Deus.

Quinimò fingere sibi Deum, qui ut sit Deus debet esse bonitas infinita, & simul sit author peccati, est admittere Deum, qui non sit Deus, adeoque ad Atheismum apertè declinare, uti ex ipsis Sectariorum aliqui intulerunt, ut *Tilmanus Hesbuisius*, Lutheranus in *lib. de Errorib. Calvinæ*, & *Sebastianus Castilio*, Calvinista in *lib. de prædestin.* ad Calvinum.

Nullum certè potest esse de ipso fidei Capite & Authore luculentius dissidium: & consequenter in illis Sectis nullus apertior defectus Fidei ad æternam salutem necessaria.

R. P. Arjdek. Tom. I.

Quin & his similia, quæ idem nimis abundè convincunt, in sequentibus proferam.

De Unitate & Æternitate Dei etiam inter se mutuo dissentire deprehenduntur. Nam si admittantur plura increata, necessarium est plures esse Deos. Plura autem increata cum Remonstrantibus statui à Vorstio ostendit *Sladius* in Disceptatione. pag. 51. Scilicet hæc quatuor: Dei locus, tempus, materia, Domicilium, quæ Vorstius contendit illius esse naturæ, ut à Deo nec creata fuerint, nec potuerint creari.

Simplicitas in Deo, quæ opponitur omni reali compositioni, ab orthodoxis semper & necessariò admittitur. Hanc autem negare Vorstium cum Remonstrantibus, ex illius Scriptis pars opposita demonstrat. Sic enim in illis Vorstius agit pag. 426. ut omnino reprehendat *Zanchium* proprium Contra-Remonstrantium Doctorem, quod doceat Dei essentiam, vitam, & actionem prorsus idem esse: Contenditque ipse hoc in Deo esse diversitatis, ut aliud sit ipsa Dei substantia vivens, aliud vita, sive vis illa per quam vivit. Et pag. 209. Cum Deus in scriptura dicitur irasci, dolere, reminisci, aut simile quidpiam agere, asseritur aliud & aliud in eo esse, nimirum subiectum & accidens. Denique geneatim pag. 208. *Toridem in Deo accidentalibus sunt, quot decreta de rebus foris efficiendis.*

Omnipotentiam Deo quis unquam negavit præter Ethnicos, & Hæreticos indubitatos? inter quos ipsi heterodoxi qui sunt factionis oppositæ, numerant cum Remonstrantibus suis Vorstium de Deo pag. 226. sic docentem: *Quedam Deo sunt impossibilia: Ergo Deus non est omnipotens: Ant. probatur: Deus non potest mentiri, pati, mori, aut fallere: Ergo cum non possit hæc omnia non est omnipotens.* Præclara in Calvinæ Ecclesiæ de ipso Deo utrimque controversia.

Infinitem Dei substantialem (nam molis nullam habet) cum Remonstrantibus suis quos representat, in quomodo evacuet Vorstius pag. 234. *Deus non est simpliciter infinitus neg. essendo, neg. operando,* & pag. 235. *Est quidem Deus purus actus, sed hoc non vetat quin simul sit in sese finitus.* denique pag. 237. *Quidquid est hoc aliquid, ut seipso finitum est. & ad certum aliquod genus Entis contrarium est.* Ac si apud talium Philosophorum gregem repugnantiam involveret, esse actu hoc aliquid, & simul esse ens infinitæ sive illimitatæ perfectiōis. Testatur hæc præter alios Contra-Remonstrantes fusè *Sladius* in Disput. cum Vorstio de blasphemis, hæresibus, & atheis à Jacobo Rege in Vorstii de Deo tractatu. & *exegesi Apologetica*, nigro thea notatis.

Immensitatem Dei, quæ ubique realiter & substantia-liter existit, admitti necessariò, non debere scribunt utrimque ex Calvinistis plurimi ex mente Calvinæ qui *lib. 1. institutionum capite 13.* sic loquitur: *Scite sibi unus ex veteribus dicere visus est. Deum esse quidquid videmus, & quidquid non videmus: At qui hoc modo in singulas mundi partes divinitatem transfusam esse finxit: &c.* Negatq; alibi tã ipse quam Vorstius immensitatem illam ex scripturis satis probari. Figmentum ergo censent illi realem illam divinitatis in omnes partes transfusionem, docentes sufficere virtuaalem, quæ ubique operatur, etsi ibi non necessariò immediatè existat. Clarè id tradit Vorstius pag. 235. *Non sequitur, ait, Deum immediatè illic suâ substantiâ a se esse, ubicumq; & operatur, quia per causas medias opera-*

ri potest, ut Rex aliquis per suos ministros. Tandem illi Deum terris relegatum suo cælo circumferberent, cum impio apud Psalmistam Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum.

Quantitatem in Deo, quæ sine divisibilitate non concipitur, constituit à Remonstrantibus cum Vorstio, ostendunt & accusant Contra-Remonstrantes. De hac enim quantitate sic loquitur Conradus Vorstius lib. de Deo pag. 239. ut dicat negari non posse magnitudinem etiam propriè dictam Deo in S. Scriptura attribui: ac porò interrogat: *Quid veter etiam Spirituum, imò & Deum ipsum suam habere Spiritualem magnitudinem, non sensibilem quidem, sed aliquo tamen modo intelligibilem.* Et pag. 240. contradictionis insinuat quod dictum est ab Augustino lib. 5. de Trinitate cap. 2. Deum esse magnum sine quantitate. Denique pag. 241. *Cum, inquit, Deus respectu substantiæ suæ magnus esse dicitur, certè aliquam hic Quantitatem & cogitari, & esse oportet.* Ac pag. sequenti: *Firmiter credo Deum respectu substantiæ verè magnum esse.* Quis tales de Deo ex schola Calviniana errores non abhorreat, nisi, ut quidam loquitur, pro cerebro cucurbitam habeat?

Immutabilitatem Deo adimunt Remonstrantes: Quod adeò perspicuè ostenditur, ut de eo etiam ipse Jacobus Rex Angliæ anno 1611. per litteras ad suum Legatum, illos graviter accusaverit. Patet error ille gravissimus ex eodem Remonstrantium Doctore summo Conrado Vorstio pag. 212. *Divina voluntas semper principium cuiusdam mutabilitatis est, etiam in ipso Deo, quippe per quam Deus aliter atque aliter habere se & potest, & solet, tum volendo, tum contemplando.* & pag. 213. *Absoluta & simplex immutabilitas hac in parte Deo attribui non debet. Hoc enim nihil aliud esset, quam actionem Dei liberam, hoc est, à libera causa pendentem, cum ipso Deo confundere, sive essentiam & voluntatem, hoc est actionem volendi, seu volitionem Dei unum idemque esse affirmare.* Et sæpiùs alibi. Nec in hoc dissimilis est ejusdem farinae Doctor Socinus tract. de Deo &c. pag. 92. *Aliud, inquit, est Deus ipse, aliud virtus ipsius.*

Audi & in hoc non minus absona, & Deo prorsus indigna docentem Martinum Lutherum lib. de Concil. & in Confess. de cana domini, ubi præfatè affirmat Christi divinitatem esse passibilem, imò & reipsa passam. Theodoretus illa phrasis, *Christus in quantum Deus impassibilis est, nunquam ferenda est*; effatum est commune Lutheri asseclis Selneccero, Gerlachio, Smidelino, Illebio, Musculo. Consideret hæc serid quilibet Sectis illis salutem suam fidendam putat.

Supposita Dei immutabilitate illà quam Catholici profitentur, Libertatem Deo ademptam volunt Remonstrantes, de quo illos vehementer inculant Contra-Remonstrantes. Sic loquitur Vorstius lib. de Deo pag. 448. *Deus penam non nisi aliquatenus irritus, hoc est, cum quadam animi tristitia & displicentia infligit.* Aliter sanè Augustinus lib. 5. de civit. Dei, cap. 10. *Dicitur, inquit, Deus omnipotens, faciendo quod vult, non pariendo quod non vult, quod si ei accideret, nequaquam esset omnipotens.*

Impeccabilitas Dei manifestè destruitur per hoc quod Contra-Remonstrantes, secuti Lutherum, & Calvinum, illum asserant esse authorem peccati, quod hic supra ab initio ostensum est. Declaratur illud breviter hoc Syllogismo. Qui Deum facit authorem peccati, negat il-

lius impeccabilitatem: Atqui asseclæ illi Calvinii ac Lutheri faciunt Deum authorem peccati, ad illud impellendo, ac necessitando: Ergo negant illi Dei impeccabilitatem. Annoremus hic unum, ex pluribus, Calvinii effatum brevissimum lib. 3. instit. cap. 23. §. 8. *Lapsus est primus homo, quia Dominus ita expedire consuevit.* Et ne intelligas de voluntate Dei tantum permissiva, prohibet ipse Calvinus lib. 1. cap. 18. §. 3. *Itam, inquit, satis apertè ostendi, Deum vocari eorū omnium authorem, quæ isti Censores volunt, otioso tantum ejus permissu contingere.* De veracitate & sinceritate Dei, accusant Remonstrantes non rectè sentire Contra-Remonstrantes. Hi tamen videri possunt Calvinio conformes, qui modum Dei agendi sic describit: lib. 3. Instit. cap. 24. §. 13. *Ecce vocem ad eos dirigit, sed, ut magis obscurè sentiant: lumen accendit, sed ut reddantur cæciores: doctrinam profert, sed quæ magis obstupescant: remedium adhibet, sed ne sanentur.* Demum ad prædicta generatius advertet, si quando vili sunt illi paulò aliter loqui, deprehenso esse vel fucum facere voluisse, vel contradictionis convinci.

Sapientiâ, bonitate, & justitiâ, Deum velle spoliare Contra-Remonstrantes, contendunt Remonstrantes, idque ex eorum doctrina deduxit Jacobus Arminius, & Hollandiæ Ordinibus demonstravit in declaratione sent. de prædest. Ecce inter quas procellas, & errorum fatales charybes Navicula religionis Bataviæ non tantum miserè fluctuat, sed pridem submersa est, de quibus præter memoratos Maxim. Sandeus, aliique quædam fufus deducunt.

Ex his facile colliges primò, Antilogias manifestas Doctorum Batavicoꝝ circa prima & essentialia Religionis Christianæ fundamenta. Secundò, illa nullatenus posse consistere cum veritate & unitate Fidei Christianæ ad salutem necessariò requisita. Tertio, Neminem his perspectis, sine summa temeritate, posse suam salutè æternam credere Sectis sic fluctuantibus, ac dissidentibus in ipsis primis fidei Christianæ principiis, ubi ante oculos habet Ecclesiam Romanam ab ipsis Apostolorum temporibus in unitate fidei toto semper orbe diffusam, & aliis veræ Ecclesiæ Notis manifestis insignitam, quas supra Partis I. cap. 3. demonstravimus.

ARTICULUS III.

Confusio & discordia tot Sectarum quæ ex Lutherano, & aliis prodierunt.

NON potest esse unitas, aut veritas Fidei in Ecclesia Lutherana, cujus præcipua membra & quasi primi Apostoli, in sua doctrina neque cum Lutero, neque inter se concordant, sed ubi mox prodierunt in Sectas varias sibi, Lutero, ac Evangelio contrarias degenerarunt, uti hic apertè demonstro.

Ac primò, ipse Lutherus in Saxonia circa annum 1517. ubi matrem suam Ecclesiam Romanam viperino more laniare exorsus est, mirum dictu in quot se figuras moreque transmutaverit, ut novum aliquod Religionis monstru efformaret. Etenim ex ipso non Secta unica, sed tres immundi Spiritus (quales Apocalypsis cap. 13. dicuntur exire de ore pseudo-Prophete) primo velut partu prodierunt. Hi sunt Homologistæ, Anabaptistæ, & Sacramentarii. Et quia tres sunt qui veritati testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, Baptifinum Aquæ inquinaverunt Anabaptistæ, Spiritum

veritatis in potestate Clavium oppugnantur. Homologistæ, Sanguinem Domini profanarunt Sacramentarii, ne ullum veritati testimonium in terris integrum permaneret.

At ecce ex *Anabaptistarum* Spiritu cænofo quot illico Sectæ, veluti totidem ranæ, pullularunt. Ex his enim alii à cæteris divisi se *Adamias* appellant, quod Adamum in statu innocentie se imitari profiteantur. Alii dicuntur *Sabbatharij*, quia Sabbathum more Judæorum, non diem Dominicum colendum esse docent: neque de Christi divinitate rectè sentiunt, ad Judæorum Messiam proclives. Alii se *Clanularios* Christianos vocant, quod existiment sibi sufficere fidem clam solo corde profiteri, & si rogentur an sint Anabaptistæ, licere id ad vitandum periculum apertè negare. Alii contra *Manifestarij* nuncupantur, qui prorsus impium esse docent, si rogentur, se Anabaptistas inficiari. Sunt & alii dicti *Tacentes*, qui nolunt amplius esse docendum aut prædicandum, eo quod mundus jam indignus sit, ut verbum Dei audiat. Sed & alii reperuntur dicti *Enthusiastæ*, eo quod jactent se divinis revelationibus intrus è cælo doceri, ac diu velut mortui jacent, quasi interea divinis colloquiis fruere.

Jam verò ex secunda Lutheri sobole, qui sunt *Sacramentarij*, quanta Sectarum colluvies effluerit inspiciamus. Cum enim Lutherus scribens contra Leonem Pontificem, & in Libello de formula Missæ doceret in Eucharistia neutram speciem, sed solam Sacramenti fidem ad salutem sufficere, occasionem præbuit Carlostadio, & Zuinglio, ut de hoc Sacramento Berengarii hæresim renovarent. Hinc igitur orti *Zuingliani*, qui negant verum & substantiale Corpus Christi in Eucharistiæ Sacramento contineri.

Verum de hoc dogmate en quanta mox inter illos dissensio oborta est; quot pane capita, tot de vero hujus dogmatis sensu sententia prodierunt. Alii ex Zuingliani dicti sunt *Significativi*, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum, sic intelligi volunt, ut verbum, Est, idem sit quod, significat Corpus meum. Ast alii dicti *Tropistæ*, qui verbo, Est, in propria significatione relicto, contendunt tropum esse admitendum in voce, Corpus, ut intelligatur tantum in Eucharistia Corporis figura. Ab his omnibus dissentiunt *Energici*, qui ut propius ad verba Christi accedere videantur, Corpus Domini dicunt intelligi debere per metonymiam, pro energia Corporis Christi, hoc est, pro effectu quod Corpus Christi in Cruce oblatum in nobis operatur, & cum his sentit Calvinus. Alii dicti *Arabonarii* statuunt aliud ab his omnibus diversum, nempe Cœnam Domini præberi tanquam arabonem, investituram, aut pignus Corporis Christi nobis donati. Præter hos sunt & alii ex eadem Lutheri sobole qui Corpus Domini in Eucharistia omnino adesse concedunt. Verum & inter illos quanta in uno puncto fidei discordia! Alii admittunt Corpus esse sub vero pane illic permanente, alii in pane, alii circa panem. Prolixum foret vel de hoc uno fidei mysterio cæterorum pugnantia inter se deliria recensere. Ex quibus luce meridiana clarius ostenditur, Lutheri Sectam non veram Ecclesiam, sed errorum inter se dissidentium sæcundum esse seminarium.

Tertius errorum Spiritus quem evomuit Lutherus fuerunt *Homologistæ*, cujus Sectæ præcipuus semper scopus fuit Sedem Apostolicam, & in ea potestatem Clavium à Christo traditam funditus evertere; in hanc Confessio Augustana, & cum ea Melanthon totus conspirat. Sed & hi *Confessionistæ* in plures Sectas dividuntur, ex iis enim alii dicuntur *Rigidi* quorum duces erant Illyricus, Gallus, Morlinus &c. qui profitentur se Lutheri dogmata integra & inviolata tueri, ut nullum esse homini liberum arbitrium, opera bona non esse necessaria ad salutem, ritus & cæremonias omnes ab Ecclesia exterminandas, & alia quæ à Luthero dubiè pronuntiata, ab illis, in summo rigore defendenda suscipiuntur, Quin & ipsi *Rigidi* in varias factiones, & opinionum portenta dissecantur, ex quibus prodierunt *Antinomi*, *Samosatenenses*, *Inferiani*, nec non *Antadiaphoristæ*, qui nullas cæremonias veteres, sed aliquas tantum novas admittunt, & *Anticalviniani* qui contra Calvinum credunt verum Christi Corpus in Eucharistia contineri, ac *Bisacramentales* qui duo tantum statuunt Sacramenta, Baptismum, & Cœnam Domini; ac *Trisacramentales*, qui tria Sacramenta admittunt. Plura alia inter *Rigidos* pullularunt Sectarum portenta tam re, quam nomine formidanda.

Rigidos opponuntur *Confessionistæ Molles*, quorum Princeps fuit Melanthon, cui inter præcipuos hujus Sectæ duces accessit Major, Fursterus, Pomeranus, neo-Theologi Lipsienses. Hi contra *Rigidos* docent dari in homine liberum arbitrium, & post fidem, bona opera saltem minus principaliter ad justitiam requiri. Sed, quod hæresi proprium est, nec isti quidem in fidei suæ fundamento concordiam colunt. Alii enim *Majoristæ* dicti, quia Majorem ut ducem sequuntur, docent absolute bona opera ad salutem esse necessaria. At *Adiaphoristæ* repugnant in hoc, quod asserunt Ecclesiæ constitutiones ac cæremonias esse res indifferentes; quas licitum sit pro arbitrio admittere, aut repudiare. Alii inter *Molles* sunt *Quadrifacramentales*, qui ex septem, quatuor Sacramenta recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, Claves, & Sacrum Ordinem. Alii *Luthero-Calviniani*, qui Berengarii dogma de Eucharistia sic temperant, ut persuadere velint Calvinii hæresim Sacramentariam in Confessione Augustana à Principibus Lutheranis approbatam esse, uti ipse Calvinus in sua adversus Westphalum admonitione de Melanthon testificatur. Alii dicuntur *Medi-Osiandriani*, quia cum Osiander hominem essentiali Dei justitia justum esse docuisset, & contra *Illyricani* assererent hominem solum imputativè justum haberi, correxerunt utrosque *Medi-Osiandriani*, quasi mediâ viâ docentes, hominem quidem in hac vita tantum imputativè justum reputari, in vita autem beata illum fore justum eâ justitiâ quâ ipse Deus per essentiam justus existit. De his ac pluribus aliis *Molles* illi Lutheri affectæ inter se non molliter digladiantur.

Ab his ac *Rigidis* recedunt *Confessionistæ*, qui *Recalcitrantes* dicuntur, eo quod contra ipsius Lutheri doctrinam ausi sint apertè calcitrare: & quamvis nolint omnino à Confessione Augustana deficere, sic tamen contra priores Sectas, ac contra se mutuo in multis decertant, utin alienis castris militare

litare videantur, quales sunt Osiandri, Stancariani, alique quorum dogmata non recenseo.

Hæc tantum pauca unius Sectæ Capita ex fidei Scriptorum monumentis collegisse, atque in hunc ordinem claritatis causâ redegit sufficit. Ut quisque propria, aut aliena saluti consuleretur, dilucide percipiat, ex uno Luthero ejusque triplici Secta, quot iterum novæ Sectæ inter se toties dissectæ, resectæque assiduo pullulaverint: quæ in perpetuis dogmatum, animorumque dissidiis natæ, & adultæ, potius palæstræ alicujus gladiatoria, quam unius Ecclesiæ speciem habent.

Sed nondum finitæ sunt istæ Sectarum dissensiones, Transeunt ad modernos Nepotes cum antiqua hæresi nova dogmatum dissidia. Hæc inter Hollandiæ Ministros hodie flagrantia, eleganti stylo describit *Fridericus Spanhemius* apud ipsos Sectarios Sacrarum literarum Professor, in *Epistola ad Amicum*, de novissimis illic circa Res Sacras dissidiis, edita Lugduni Batavorum hoc anno 1677.

CONCLUSIO.

ET verò ex harum Sectarum discordiis quot nata fuerint per Europam prælia, quot bellis ac cædibus lacerata Germania, loquuntur ætatis nostræ historia, ac superiorum temporum feræ ruina. Quis enim ignorat ab ipso exordio quid per Germaniam acciderit in rusticano Lutheranorum tumultu, qualia inter confederatos Tigurinos prælia exarserint, quo pacto harum discordiarum occasione Prusiam Germaniæ eripuerit Polonus, Solymanus Hungariam, nec Suecus pauciora vastaverit. Per Galliam verò, & florentes olim Belgarum Provincias, quàm internecinis odiis hæc Sectarum furia sacra omnia ac profana miscuerint, testantur adhuc recentia non minus odiorum, quam præriorum vestigia. Sed quid antiquiora memoramus? Non potuit toto Oceano cohiberi illud rapidissimum Lutherani furoris incendium, ne Angliam universam novis dissidiis, bellis, ac cædibus inflammaret. Recenti adhuc memoriâ retinemus, quàm infectis in se invicem odiis, atque armis incurrerint Protestantes, Puritani, Presbyteriani, Independentes, atque ex eodem Germine, Sectarum de novo nascentium confusa progenies: quæ ad illum furoris apicem progressa est, ut non dubitaverit supremum Religionis suæ Caput excutere, ac dicatas sceleri manus Regio sanguine cruentare.

Et erit etiamnum aliquis adeo fatuus & excors, ut serio in animum inducat suum, infinitam Dei Sapientiam reformandæ suæ Ecclesiæ hanc hæresim inter se mutuo dissectarum atque armatarum colluviem in orbem immisisse. Quæ cum antiquam Ecclesiam evertat, neque per se novam, nisi merè Babylonicam constituat, quid aliud restat, quam ut omnem Christi Ecclesiam è mundo eliminet. Quis igitur erit, nisi rationis penitus expertus, qui sibi sinat persuaderi, huic portentose toti capiti Hydræ Spiritum inesse divinum, qui audiri debeat, contra auctoritatem & vocem totius Ecclesiæ Romanæ, quæ constanti Sedecim sæculorum decursu suam Fidem, cælestibus signis comprobata, summo animorum, dogmatumque consensu, per orbem panè universum propagavit.

Restat igitur ut ex his Sectarum dogmatumque dissidiis hæcenus explicatis, hoc porro firmum, in-

viciumque conficiatur argumentum. Tota illa Sectarum collectio pro primo suæ fidei articulo proficitur, se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam. Sed collectio Sectarum sibi mutuo contradicentium non potest esse vera, aut reformatrix Ecclesiæ, ut jam ostensum est. Ergo moderna collectio Sectarum, quæ proficitur se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam, non potest esse vera Christi Ecclesiæ, aut reformationi idonea. Sic enim curvitas esset norma recti; & falsitas, & contradictio regula perfectæ veritatis. Videat ergo in quanto salutis æternæ naufragio versetur, quisquis extra gremium Ecclesiæ Romanæ inter has Sectarum fyrtis miserè fluctuatur.

ARTICULUS IV.

Calumniæ quadam aperta contra doctrinam Ecclesiæ Romanæ à Novatoribus conficta.

Calumniæ prima: In cultu Imaginum.

FAMILIARE est Sectariis quamvis labem Catholicis aspergere, quâ apud ignarum populum deformes aut monstrosi appareant. Colunt hi vetusto majorum ritu imagines Christi ac Sanctorum: hinc fecunda sæges Calumniarum. De Papis, inquirunt, conclamatum est: fugienda hæc hominum pestis: non tantum impii sunt, sed etiam Sacrilegi, neque sacrilegi tantum, sed etiam cultores idolorum; Christiani hominis nomen exuerunt, cum ethnicis infaniunt, infidelium more lapides, & ligna adorant.

At tu, Sectarie, Calumniam loqueris quovis lapide & ligno crassiore. Orant Catholici ad statuas lapideas Sanctorum, infers, ergo statuas lapideas adorant. En tibi in simili forma formosum argumentum: Orant Sectarii in templis ad Aras aut Columnas lapideas, ergo lapideas aras aut Columnas adorant. Errore isto nos facile liberabis, si tu prius errare desinas. Fides nostra est, cultum divinum nulli creaturæ deferendum; si tu aliam nobis invitis affingas, tuum istud figmentum, non nostra religio est. Imaginem Sancti hac ratione veneramus: primo ut ea conspecta ad cultum sancto absentis deferendum moneamur, sicut tibi, Sectarie, visis in conclavi tui Regis effigie subit animum grata quædam ac venerabunda benefici Principis recordatio. Hoc tibi novum crimen, & inauditum genus Sacrilegii? Altero modo imagines ipsas in honore habemus, quia Sanctos homines, & Deo charos representant: sicut tu, Sectarie, Bibliorum volumina, quamvis ex charta & atramento confata, præ aliis libris in honore habes & oscularis, quia in illis descriptum Dei verbum continetur: neque sua altari aut calcibus in sacris litteris derogatur veneratio, quorum Sacrilegum abusum in Rege Balthasare cælestis ultio vindicavit. Quidquid verò nos Sanctis in Imagine deferimus, id volumus universum in Deum ipsum redundare, cujus unius gratiâ præ aliis homines Sanctos honore prosequimur. En quo recidit immanis illa Papisarum impietas, & par cum Ethnicis cultus idolorum.

Esto, inquis, ista ratione Catholici quidam doctores à cultu Imaginum idololatriæ maculam detergant, at populus passim eo errore dementatur, ut credat imaginibus Numen aliquod, aut pote-

potestatem naturæ viribus majorem inesse. Hinc illis genita sœcunt, oscula figunt, luminaria accendunt, templa atque aras Sacrilægo cultu contaminant.

Nova hæc est calumnia, quam peperit disciplina Catholica crassa nimis ignorantia, hanc tibi palpanam præbeo. Quarto enim, an populus nolite existimet se crimen aut sacrilegium admittere, si Sancti alicujus statuam argenteam aut aeneam confingat, contractam comminuat, & in pateras, lances, aliosque usus convertat, quando id publicæ, aut etiam privatæ utilitatis ratio fieri deposcit. Nemo est inter nos qui hunc Ecclesiæ suæ pervulgatum usum & institutum ignoret. Numen scilicet inesse credit statuæ quam frangit, ligno quod scæat, imagini quam in publica Ecclesiâ luce lacerat atque comminuit. Apage cæcam calumniam: non sunt hæc nostri Popelli, sed tui Ministelli deliria, cui parum est in re aperta cæcurire, modò vel sic Religioni Romanæ aliquam impietatis larvam, imponat, contra quam possit è Cathedra fallitatis, adcaptandum populi sui plausum, liberius denotare.

Calumnia secunda: De signo Crucis.

Altera calumnia est, Catholicos ligna in Crucis modum transversâ populo adoranda proponere: sibi persuadere in hoc signo latere internam & æcanam virtutem, ad pellendum quoslibet morbos, & quamlibet demonum potestatem debellandam. Et quamvis Catholici omnes uno ore reponant, se neque adorare, neque invocare aliquam internam ligni virtutem, sed adorationem, ac fiduciam suam ad Christi in Cruce passî personam referre, surdis canunt, qui audire nolunt quid Catholici credant, sed quid Sectarii ipsi asserant, tanta est convitiandi libido. Ut verò exornando huic convitio populare ludibrium adjiciant, Catholicum percunctantur: An si parens illius aut avus in patibulo exspirasset, propterea veller Patibulum in familiæ suæ insignia adoptari? O pium, ac dignum Christiano homine argumentum. Quæro ego vicissim: An si parens tuus in Cruce exspirasset, illum hominem tanquam tuum ac totius mundi Salvatorem adoras? Absit, inquires, istud nefas: alius enim Homo est Christus, quam quivis cæterorum mortalium. Vides quam facili responso ipse tuam nerves ludicram quæstionem. Si ergo humanitatem Christi pro nobis passam propter unionem cum Verbo tanquam instrumentum redemptionis nostræ adorare non recusas, cur signo Crucis ob singularem conjunctionem cum Christi humanitate nullum genus sacræ venerationis deferendum censes? At, inquis, populus ignarus non Christum, sed ipsum lignum Crucis adorat. Verum contra, populi cultum constituit non aliena cogitatio, sed propria intentio. Audi ergo & paucis cape, In Cruce non colit lignum, sed in ligno Christum adorat: quem autem adorat, illum & invocat, & propter hunc, Crucem in quo passus est tanquam passionis instrumentum & signum in honore habet. Tunc audeas apertâ fronte profiteri, te non magis Crucis signum, quam latronis patibulum venerari? Tam sacrilegam vocem non tantum demones, sed etiam plerique horum temporum Sectarii exhorrescunt. Non adeo possunt

primæ Ecclesiæ monumenta ignorare, ut de Crucis veneratione ac virtute tempore Hieronymi, Augustini, Tertulliani, Constantini, ac Helenæ nihil in aures animumque admiserint. Obvium est quod narrat S. Augustinus *lib. 22. de Civit. Dei cap. 8.* matronam quandam Carthaginensem nomine Innocentiam, cum immedicabili morbo sinum illi cancer excederet, signo Crucis repente curatam esse. Nec minus notum, quod refert S. Hieronymus in vita Hilarionis. Exorto ingenti terræ motu, post mortem Juliani, maria suos terminos egressa Epidauris exitum minabantur: horum rogatu S. Hilarion contra tumorem maris gurgitem signum Crucis in arena formavit, confestimque stetit indomitum elementum, ac retro relapsum in suum sese alveum recepit. Hoc (inquit Hieronymus) Epidaurus & omnis illa regio usque hodie prædicat, matresque docent liberos suos ad memoriam in posteros transmittendam.

Calumnia tertia: De quadam Ioanna Papissa luculentè refutatur.

Modernis Sectariis, maximè Anglis, objiciunt Catholici, quod regnante Elizabethâ, sceminam Sacræ potestatis & Ordinis incapacem, in Ecclesiæ suæ Caput exerierint. Hærent illi ad hoc exemplum orbi hæctenus invisum, tanquam ad apertum Sectæ acephalæ argumentum. Sed, cum aliâ arte monstri Capitis deformitatem abstergere nequeant, aliud monstrum non dissimile Catholicis asserunt. Ajunt enim anno Christi 855. Leoni IV. in Sede Romana successisse sceminam, quæ in Pontificatu dicta fuerit Joannes VIII. & in eo sedisse annis duobus, & mensibus quinque. Hanc verò Joannam voluit fuisse origine Anglam, sed natam Moguntia in Germania, & à quodam amasio in habitu virili ductam Athenas, postea scientiis instructam venisse Romanam, ibi ementito sexu in Pontificem electam. Denique dum de S. Petro in Lateranum tenderet, in via coram populo peperisse, & se sceminam prodidisse.

Videamus quam bellè inter se hujus figmenti membra cohereant. Assumpta est, inquit, in Pontificem 855. interea per quadringentos annos usque ad quemdam Martinum Polonum qui vixit anno 1250. omnes historiæ Ecclesiasticæ Scriptores rem tantam, tamque publicam ignorarunt, aut de ea, quasi conjuratione factâ, homines tot sæculis dissiti in suis scriptis penitus siluerunt; in quorum Monumentis immediate post Leonem IV. consignatur Benedictus III. nullâ istius fabulosi Joannis aut Joannæ facta mentione.

In gratiam, inquires, Romane Sedis rem tam deformem in Catalogo Pontificum ultro præterierunt. At quamvis ista tam admiranda tot sæculorum conspiratio Latinos Scriptores invasisset: Græci tamen authores ut est Zonaras, Cedrenus, Curopalates, qui ante Martinum Polonum Annales scripserunt, pro suo erga Sedem Romanam odio & invidia, historiam tam enormem minimè reticuisserunt: multò minus istorum temporum hæretici Sedis Apostolicæ hostes insensillimi. Audiverint fortè hujus fabulæ primi authores, sceminam aliquam in alicujus privatæ Ecclesiæ sedem irrepsisse, statimque odio stimulante rumorem illum Sedi Romanæ asserere non dubitarunt.

Deinde

Deinde ipsa quæ circumfertur facti narratio aperte fabulam prodit. Magdeburgenſes *centur. 9. Cap. 20.* ajunt fuiſſe Anglam, eo quod fuerit ex parente Anglo nata Moguntia. Theodorus autem & Bibliander in Chronico, aſſerunt tantum dici Anglam, eo quod in Anglia educata & litteris erudita fuerit. Gerardus verò refert pro Anglia habitam, eo quod Monachus Anglus eam ementito habitu, per Galliam & Italiam circumduxerit. Alii demum tradunt eam non fuiſſe eruditam in Anglia, ſed Athenis operam ſtudiis dediſſe; cum tamen ex Bellarmino & aliunde probetur eâ tempeſtate litterarum ſtudia uſque ad Bardam Cæſarem in tota Græcia extincta fuiſſe. Quam quæſo hæc tam pugnantia teſtimonia referunt ſpeciem veritatis? Denique quis credat, hanc feminam ſagaciſſimam, quæ in reliqua ætate ſexum tanto ſtudio & arte celaverit, adeo fuiſſe imprudentem, imo dementem, ut, cum ſciret ſe tot menſibus utrum gerere, in publicum proceſſerit, ſuamque infamiam toti populo ſpectandam ac vindicandam prodiderit. Quid verò de ea in tantis flagitiis deprehenſa factum fuerit, quomodo poſtea vixerit, aut quomodo obierit, inter ipſos etiam Adverſarios altum ſilentium, ac ſi ipſa una cum hac fabula è rerum natura ſubito evanuiſſet. Apage indignum ſano cerebro commentum, ex quo nihil aliud probant noſtri Sectarii, quam infamiam, cæcamque contra Eccleſiam Romanam columniandi libidinem.

Atque ut calumniam tam infeliciter fabricatam, ſi quid habeant frontis, tandem erubeſcant: Conſulant de ea conſultationes *Blondelli* ex ipſa Calvini Secta viri litteratiſſimi, qui poſtquam ex antiquioribus monumentis hujus fabula authores, tempus, locum, ac partes omnes accuratè expendiſſet, demum aperte demonſtrat, nullam ſubefſe veri ſpeciem, totum eſſe inane figmentum, & ſuis architectis maximè probroſum. Adeo nempe luculenta eſt veritas, ut ſuis etiam adverſariis ſuffragium extorqueat.

Referuntur Calumnie quadam aperta à Miniſtris præſertim in Anglia conſicta.

ASſerunt imprimis Catholicos in pœnitentiæ Sacramento impune omnibus flagitiis fræna laxare: ac pro criminibus in futurum perpetrandis abſolutionis beneficium impertiri. Ut corruat hæc Miniſtrorum infamis ignorantia, aut verſuta ignorantia ſimulatio, ſufficiat ad ſingulorum Catholicorum teſtimonium, & conſcripta paſſim fidei noſtræ monumenta appellare, in quibus de abſolvendis peccatis in futurum committendis, ne tenuè quidem veſtigium deprehendes: quinimo omnes paſſim Sectarii, cum ipſo Luthero, Confessionem peccatorum apud Papiftas crudeliſſimam conſcientiæ carniſcinam appellant. Tam bellè criminationes illæ inter ſe concordant, quàm ſolent mendacia convenire.

Iterum, ut impingant Catholicis omnium ſcelerum carniſque licentiam, ajunt graviffima quæque flagitia inter illos pro venialibus haberi. Refert in hanc rem Joan. *Berclaius*, ſe præſente à Sereniſſimo Angliæ Rege interrogatum ex ſuis Episcopis aliquem: ecquid Catholicus de Fornicatione ſentiret? Atque illum ſine cunctatione reſpondiſſe, inter Scriptores Catholicos eſſe qui Fornicationem in Venialibus numerent. Com-

motus mendacio tam ſplendido *Berclaius* liberè repoſuit, Non viſum eſſe inter Catholicos probatum auctorem cujus doctrina tam infandum præbeat Veneri patrociniū. Dum inter hos de ea quaſtione pluribus diſceptatur, ſubintrat conclave regium Episcopus alter non levis fama Sectarius. Rex ad hunc converſus: hic, inquit, diſputatur, an Catholicus doceant Fornicationem mortalem eſſe culpam, an venialem. Ille conſeſtim, ac ſi de re notiſſima ſententiam pronunciaret, Venialem omnino (Rex Sereniſſime) Venialem culpam exiſtimant. En quales hi ſunt Seniores populi, qui Eccleſiam Romanam, ut innocentem Suſannam, ſuis calumniis & convitiis opprimunt. Hi ſunt idonei Judices controverſiarum fidei, hæc oracula fallere & falli neſcira, ex quorum ore populus diſcernat quid Apoſtoli, quid Patres antiqui, quid præſca Eccleſia docuerit, qui in doctrina præſenti & ante oculos poſita tam malignè cæcutiunt.

Plures alia particulares Impoſtura, ac Maledictiſſima Sectariorum, præſertim Calvinistarum.

Gabriel Povelus Calvinista in priori ſuo libro de *Antichriſto*, in ipſa præfatione de Pontifice Romano ſic loquitur: *Deum ſanctè teſtor, me iam certò ſcive Pontificem Romanum eſſe magnum illum Antichriſtum, quàm Deum ipſum eſſe in celo. Creatorem viſibilem & inviſibilem. & Jeſum Chriſtum verum illum eſſe Meſſiam Patribus olim promiſſum &c.* En ſymbolum Calvinisticum, ad cujus articulos non magis ſpectat Deum eſſe in celo, & Chriſtum verum eſſe Meſſiam, quam Pontificem Romanum verum eſſe Antichriſtum. Hoc tamen Apoſtoli ſuo Symbolo nuſquam appoſuerunt. Plura ſcilicet de hoc revelata ſunt Povelu cum ſuis, quàm ipſis Apoſtoliſ.

Pergit Povelus *l. 2. de Antichriſto c. 2.* contumelioſè affirmans. *Cardinales, Episcopos, Canonicos, Monachos, eſſe Locuſtas, vaſtarices, eſſe mendaces, eſſe homicidas &c.* Quam effrenata hæc contumelia in præcipuas orbis Chriſtiani familias ad Cardinalatus dignitatem evectas.

Quid mirum ſi hic cum Paræo, Burdo, aliſque ejuſdem Scholæ, vocitent *Jeſuitas*, membra Diaboli, progenies viperarum, ranas coaxantes, Caudam Antichriſti &c.

Sed nec parcit horum Spiritus horrendum iam modum maledicere Chriſtis Domini, hoc eſt, ſuperemis Eccleſiæ Chriſtiane Principibus, & Monarchis. Sic enim illos tractat *Brederodius* Calvinista in libello cui titulus: *Fæderatorum inferioris Germaniæ deſenſio tertia &c.* ubi non dubitat pronunciare, *Quod Philippus Rex Hiſpania ſit raptor, & notorius hæreticus, ideoque omnibus omnium Calvinistarum viribus è regno ſuo expellendus. Quod Archiduces Auſtriæ ſint perfidi. Dux Sabaudia crudelis & perfidus. Sigismundus tunc Rex Polonia non diſſimilis &c.* Hunc Spiritum hauſerunt poſteri à ſuis majoribus, ipſo Calvino, Beza &c. *Calvinus in Caput 6. Danielis* ſic ſcribit: *Principes terreni ſe contra Deum extollunt, ſua ſe ipſi potentia privant, imò verè indigniſſimi ſunt qui hominum catni ac numero reponantur. Potius igitur illis eſt facties conſuenda, quàm ipſorum imperiis obtemperandum, niſi omnem ſuperſtitionem extirpent, & funditus tollant.* Hæc & alia hujus generis atrociffima fuſius deducta reperiuntur apud Ludovicum Richeomunt in ex-

in expostulatione Apologetica ad Regem Navarra, cap. 28.

Auctoritatem antiquorum ac Sanctorum Patrum contra suos errores quantum vilipendant Calvinista, patet in particulari ex Francisci Junii Animadversionibus circa lib. 3. Bellarmini de Pontifice, ubi passim sic pronunciat: Patres à vero plurimum aberraverunt. Ha sunt mera Parrum conjectura. Sunt vana suspiciones quibus boni Patres plus satis indulserunt &c. Et in hoc Antiquorum Patrum contemptu non alii quam sui Calvini vestigiis egregie insunt.

Agens enim Calvinus de concupiscentia insit. lib. 3. §. 10. *Neque opus est (inquit) multum investigando laborare quid hic Veteres senserint &c.* De satisfactione, insit. lib. 3. cap. 4. §. 38. *Parum me movent, que in Veterum scriptis de satisfactione passim occurrunt.* De Laicis in necessitate baptizantibus, insit. lib. 4. cap. 15. §. 10. *Quod autem multis ab hinc seculis adeoque ab ipso ferè Ecclesie exordio usu receptum fuit, ut in periculo mortis Laici baptizarent, non video quam firma ratione defendi queat.*

Ex his patet simul mirus Ecclesie Christianæ contemptus, simul manifesta halucinatio, Quod cum hi Sectarii appellent ad primitivam Ecclesiam, quam agnoscunt infallibilem, nihilominus antiquorum Patrum auctoritatem sic vilipendant, ut suam illis iudicium præponant.

In contemptu Sanctorum cum Christo regnantium, en Calvinum eo progressum ut eos *larvas, Carnifices, bestias* appellent lib. 3. Insit. cap. 20. §. 27. *Inde, inquit, colligimus nihil eos Christo reliquum facere, qui pro nihilo ducunt ejus intercessionem nisi accedant Georgius, & Hippolytus, aut similes larva.* Et in libro de ratione Reformandæ Ecclesie. *Omitto Dominicum, & similes carnifices: Omitto Mehardum, Lubinum, & similes bestias.* Et Insit. cap. 20. §. 24. *Quis consue longas illis (sanctis) esse aures revelavit, que ad nostras voces porrigantur? Respondeat huic maledico nomine totius Ecclesie primitivæ S. Augustinus Serm. 27. de Sanctis: Quisquis, inquit, honorat Martyres, honorat & Christum: & qui spernit Sanctos, spernit & Christum.* Atqui Calvinum cum asseclis sanctos spernere, ex dictis manifestum est. Ergo illos Christum etiam spernere nimis perspicuum evadit.

De fallaciis eorum & equivocationibus in articulis fidei, specimen ex multis unum adnotare juvat. *Beza* Calvini discipulus ut Lutheranos in suam Sectam specie concordie fallaciter attraheret, anno 1556. scripsit Confessionem fidei in qua asseruit, *Corpus Christi verè & realiter esse præsens in Cæna & communionione Eucharistica.* Sed cum Lutherani conclamarent, *Beza* teste, Zuinglianos Calvinistas jam suam doctrinam & Sectam deseruisse, idque hi *Beza* graviter exprobrarent. Tum demum *Beza* insigni astu respondit, se quidem id scripsisse, sed per hoc intelligendam non esse *Cenam Domini qua celebratur in terris, sed Cenam illam qua celebratur in celo, ubi Christus verè & realiter præsens est.* En quales Prothei! quam fideles pro reformanda Ecclesia Apostoli: Hoc *Beza* factum disertè tradit *Bellarminus* lib. de Eucharistia, cap. 2. & testatur *Claudius Sanctes* in Responson. ad *Beza* apologiam.

Ostenditur Impostura iniquissima ANTONII EGANI de quaestio Simoniaco Ecclesia Romana per Apostolicos Missionarios.

PROdiit non ita pridem pestifer Libellus Antonii Egani, qui desertâ avità fide, & religiosa professione, ex Hibernia in Angliam profugit, nec enim Hiberniæ tellus animal tam venenatum in suo gremio sustinere potuit. Vulgavit ille contra Apostolicos Missionarios calumniam mirâ arte confictam, de quaestio sacrilego ac Simoniaco, quo singula flagitia venalia exponunt, taxato etiam pretio quod ex eorum absolute aut dispensatione corrigere debent: tanta solet esse transfugis calumniandi libido. Nolo ego (quod mihi promptum foret) rem hanc pluribus persequi, sed tantum paucis, & absque ullius offensione calumniam adeo perniciosam dissipare, ne pergat incautos in errorem inducere.

Atque imprimis quæro, Egane, quibus argumentis, tabulis, ac testibus hanc accusationem gravissimâ in publica orbis luce confirmas? Hoc ut prætes omnium leges, & ipsius Angliæ statuta requirunt, quæ jubent Accusatorem legitimâ criminis probatione destitutum Impostoris infame nomen ac penam subire. Hic verò, in accusatione gravissimâ nihil aliud Eganus nisi suam unius fidem, eamque levissimam, in causâ suâ testimonium adducit. Cum tamen Jus omne tam civile, quam Canonicum, & ipsum Actorem, & inimicum, & malevolum, & infamem, & Apostatam, à testium numero penitus excludat. Vide si quid Juris delibasti C. *Cum oporteat* de Accusat. Et l. *Justa* ff. de manu vin. Et in C. *Alieni erroris*, 3. q. 4.

Ex quibus manifestè conficio tantum abesse ut tuo testimonio susceptæ accusationi ullam veritatis umbram concilies, ut potius te ipsum execrandæ calumniæ auctorem, & impostorem pœnis obnoxium admittere cogaris. Neque verò arbitris ipsa A Catholicorum tribunalia adeo esse æquitati inimica, ut audiendos censeant fugitivos in suos Dominos crimina producentes, nullo alio teste, nullis tabulis, nullâ veri specie comprobata.

Secundò, interrogandus mihi est Eganus, quo pacto fieri possit ut Missionarii Apostolici impune, & ex præscripto Cancellariæ Romanæ, ut ipse fingit, quaestum Simoniaco ubique exercent, quem ipsa Ecclesia, cum Pontifice Romano, in œcumenicis Conciliis congregata, severissimis semper legibus damnat, ac pœnis infectatur? Legantur censurae ac pœnæ gravissimæ contra Simoniacos ab Ecclesia Romana constitutæ in Concilio Romano primo sub Alexandro II. Pontifice. Extant contra eosdem Decreta Concilii Placentini, ubi traduntur fuisse quatuor millia Clericorum tempore Urbani II. Eadem fuit mens & sententia Patribus ex toto orbe Christiano congregatis in Concilio generali Lateranensi VI. sub Innocentio III. cap. 36. Nec minor nostro ævo cura incessit omnes Ecclesie Præsules in Tridentina Synodo collectos, ne quem è suo corpore, aut aliud Ecclesie membrum execranda Simonie pestis afflaret, contra quam firmissimos legum obices opponit sess. 21. in decreto de Reformatione cap. 1.

His accedunt gravissima Pontificum diplomata, quaestui

quæstui Simoniaco omnis in Ecclesiam aditus severissimè præcluditur. Et quidem Eugenius IV. præcedentium Pontificum ac Conciliorum vestigiis insistens suo diplomate, post multa in hanc rem decreta, his verbis concludit. Statuentes præterea quod universi & singuli, etiam præmissa (quævis) dignitate præditi; qui quomodolibet dando vel recipiendo Simoniam commiserint, aut ut illa fiat Mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant &c. Et ne harum legum vigor lapsu temporis vel in minimo laxaretur, proximo sæculo diserte innovatur à Leone X. in sua Constitutione quæ incipit *Superna*. §. 37. Constitutiones, inquit, per Antecessores nostros, etiam in Sacris Conciliis contra huiusmodi Simoniacos editas innovamus, easque inviolabiliter servari præcipimus, ac pœnas in eis contentas pro expressis & infertis haberi, & delinquentes, etiam auctoritate nostra, affici volumus. Atque has Constitutiones perpetuo valituras & in quovis Ecclesiæ tribunali severissimè observandas, non minori semper curâ alii, atque alii Pontifices instaurant.

Quis ergo, nisi fatuus, uni credat Egano fugitivo, Apostata, & Ecclesiæ Romanæ hosti jurato, contra hæc quæ adduxit testimonia, ac publica Ecclesiæ Jura, ac tribunalia toto orbe notissima.

Hinc ego vos, Academici Oxonienses, qui Eganilibello testimonium apposuistis, & omnes cordatos monitos velim, ut omnia sedulo circumspiciatis anteaquam autem huiusmodi Transfugis, multò minus fidem præbeat, qui prius honestatem omnem quam fidem exuerunt.

Veniunt illi ad vos in vestimentis ovium, intus autem sunt lupirapaces, qui non dubitant quævis calumniâ Ecclesiæ Romanæ famam lacerare, ut hac infami arte vestram gratiam ac patrocinium promereantur. Latet, mihi credite, latec inus fraudulenti Sinon, qui multa de Daniâ mentitur, paratus interea, si res ferat, vestram quoque Trojam incendere, eoque se proripere quo libido, quo lucrum, quo novus furor impulerit. Tales, inquit *Erasmus* ad Unibaldum, tantum quærunt censum, & uxorem, cætera præstat illis Evangelium, hoc est, potestatem vivendi ut volunt. Neque hic de genio irrequieto quo transfugæ illi agitantur nostri tantum temporis sensus aut censura est. Innotam illis levitatem ac depravatam indolem visis coloribus depinxerunt nobis primi Ecclesiæ Patres, ne malis artibus incautos in fraudem inducerent. Non existimes, ait S. Cyprianus de unitate Ecclesiæ, bonos de Ecclesiâ posse discedere; triticum non rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella subvertit, inanes paleæ tempestate jactantur, invalidæ arbores turbinis incursionem evertuntur. In eandem sententiam notat Tertullianus per huiusmodi Ecclesiæ spumas ac vilia purgamenta, sincerum illius corpus magis purum, integrumque conservari. Avolent quantum volent paleæ levis fidei quocunque afflatu tentationum, eò purior massa frumenti in horreo Domini reponetur. Hæc omnia in levissimis Egani moribus quàm aperte eluceant quisquis observare voluerit, facile concludet, nihil aliud ab huiusmodi protheo, quàm malas artes, fraudes, ac calumnias, expectandum fuisse.

Contra fatuam Conclusionem Andreæ Sall pro Sectâ Protestantium suscipienda.

A Sêritille, in sua Recantatione, post diuturnum studium, ac considerationem Ecclesiæ Romanæ, & Lutheranæ, setandem *Conclusisse*, Fidem Ecclesiæ Anglicanæ tutiorem & securiorem esse pro sua salute, quàm viam Ecclesiæ Romanæ.

Itane tu concludis, infelix Dialectice? Expendisti igitur, te fatente, pro veritate Ecclesiæ Romanæ totius panè orbis Christiani commune testimonium, per mille quingentos annos à Christo usque ad Lutherum, omnium populorum, omniumque gentium consensu receptum. Adeo ut toto illò sæculorum decursu, præter Romanam, nullam omnino possis designare Ecclesiam palam cognitam, de qua potuerit verificari perpetuus illius symboli articulus, Credo in Sanctam Ecclesiam Catholicam. Nulla ergo in orbe terrarum per mille quingentos annos publicè nota fuit Catholica, id est, universalis Christi Ecclesia, vel sola debuit esse Romana. Et tu ex hæc præmissâ concludis, rejecta Religione Catholicâ ac Romanâ, securiorem tuæ salutis fore Confessionem Protestantium in Angliâ, quam & tota Ecclesia Catholica, & alia Sectæ per orbem diffusæ, & maxima pars ipsius Angliæ tanquam falsam, erroneam, ac hæreticam profusè damnant, & execrantur. Adeo ut nullum toto orbe angulum, nullam Sectam, aut Sectarium mihi possis demonstrare, qui in constituendo Capite, primatu, & hierarchia Ecclesiæ, cum Anglicana Protestantium Sectâ conveniat.

Tunc Sall, & Sal, ut ipse putas, magnæ sapientiæ, tunc sanâ mente ponderasti pro Ecclesiâ Romana tantam tamque constantem omni ævo Miraculorum gloriam, quam ipse Christus publicam veræ Ecclesiæ notam ac testimonium esse pronuntiat. Non ignoras quanta Compostellæ, ubi aliquando vixisti, edantur prodigia omnibus conspicua, quanta Laureti in ipso sinu Ecclesiæ Romanæ, ut alia fileam toto orbe notissima. Sat tibi nota constantia tot Martyrum signis innumeris à Deo comprobata, qui omni ævo veritatem Religionis Romanæ suo sanguine ita consignant, ut nullis Tyrannorum tormentis (multò minus unius pseudo-Episcopi blanditiis) à primævæ fidei confessione dimoveri potuerint.

Hanc tu Religionem pro animæ tuæ salute tibi deferendam concludis, & amplectendam Sectam patrum Protestantium, cujus originem, aut progressum omni ævo à Christo usque ad Lutherum, & tu, & orbis universus ignorat. Pro cuius veritate, præ aliis Sectis, quæ ipse condemnas, nullum particulare Dei testimonium, nullum generale Concilium, nullum divinum Miraculum, nullum sæculorum aut gentium consensum poteris in medium proferre. Quidquid enim tu pro Cætu protestantium sive erarcano, tibi que ignoto Spiritus testimonio, sive ex Scripturarum intelligentia illis folis à Deo donata, prætendes; idem sibi Puritani, idem Anabaptistæ, idem independentes, idem reliquarum Sectarum colluvies eodem jure vindicabit. Non tantum ergo totius orbis Catholici suffragio, sed tuo etiam iudicio constrictus & condemnatus teneris.

Heu Sall Imiserande, Sal infatuare; ad eone tuus ille in Christo Pater, aut potius parricida, te potuit dementare, & omnem bonæ mentis aciem eripere

eipere, ut in Conclusionem tam stolidam, tam caecam, tam infamem te adactum fateare: Quâ tandem factum est, infausta metamorphosi, ut qui poteras tibi & aliis sal esse Christianæ Sapientiæ, nunc ut insulsum cadaver ad nihilum valeas ultra, nisi ut mittaris foras, & ab hominibus ubique gentium tuo merito conculceris.

At agnosce infelix, agnosce tandem, quanta te involverit mentis caligo, quæ cæco impetu Te in hanc erroris abyssum præcipitem adegit. Revoca, dum licet, infaustum gradum, quo ad interitum festinas. Aderit brevi dies illa extrema, aut potius nox caliginosa, in qua dabitur profligatæ vitæ errata serò agnosce, nunquam reparare. Respice vel nunc statum animæ tuæ miserandum, in quem te ultro demeristi. Extra sinum matris Ecclesiæ tanquam abortivum te proiecti: sacrum Sacerdotii ministerium tot modis temerasti; vota Deo nuncupata ausu Sacilego proculcasti: omnia salutis remedia tanquam inane ludibrium longè abiecasti. Et adhuc tot scelerum reus haud serò advertis, quàm horrendum te iudicium, quàm dira sententia, quàm immane barathrum expectet. Quid dico expectat? Jam coram orbis tribunali tua perfidia patefacta est, omnium iudicio condemnatus, & vinculis tuæ conscientiæ constrictus teneris, in profundum gehennæ, nisi respicias, quâ nescis horâ abripiendus. Ridet interea & exultat in interitu tuo infausta Hæresis, ejusque Ministri, quibus te nefandis errorum catenis mancipandum tradidisti. At luget ex adverso finus tuum Patria charissima quæ te olim genuit: luget Ecclesiæ quæ te à teneris in sinu fovit: luget Cæcus ille Sanctissimus, qui te optimis legibus & exemplis instituit. Si enim censum communi luctu descendendum corpus quod deseruit anima, quomodo non descendenda est anima quam deseruit Deus?

Atque utinam tandem tu teipsum desere incipias: neque verò poteris, nisi ferreus es, à salubri luctu ac lachrymis temperare, si oculis tuis serò proponas statum animæ tuæ tot modis horridū ac luctuosum: deformata omnia pristina Religionis vestigia, obliteratam pietatis speciem, extinctam probitatis imaginem, aut potius in imaginem Satanæ sacrilego furore transformatam.

Pandit adhuc Clementiæ sinum prodigo Filio benignus Deus. Humanum esse novit labi & errare, sed dæmoni proprium in errore perdurare. Unica ad salutem restat via, à lapsu gradum revocare, errores agnoscere, ac palam abdicare. Non desunt tibi etiam in Anglia non indecora magnorum heroum exempla, qui non dubitarunt abdicato quovis officio, dignitate, & Aulæ gratiâ, errores potius corrigere, & ad Romanæ Ecclesiæ gremium convolare, quam certissimum æternæ salutis naufragium incurrere. Et tu tandem Saul, qui hossecutus es errantes, sequere dum licet penitentes: utque in oppugnanda Christi Ecclesiæ te subito in Saulum transformasti, ita in propaganda ipsius fide ac veritate, te deinceps Paulum exhibe. Hoc à te tuo jure deposcit toties indignè proculcata Religio, violata conscientia & æquitas & caput est, nunquam nisi sic evitanda mors illa immortalis, & gehennæ nunquam extinguendæ supplicia.

Quod si in ista qua detineris mentis caligine, incipiat tandem tibi radius aliquis divinæ lucis oborti.

R.P. Arsdel. Tom. I.

ri, reflecte oculos ad Petram unde excusatus, neque pudeat post tot errorum labyrinthos ad agnitam olim Ecclesiæ Catholicæ semitam respectare.

Utque tibi ad hoc non desint Considerationes idoneæ, quas in Dei conspectu sincero animo revolvas, non recuavi (utinam in tuam quoque salutem) laborem formandi in hoc Opere pauca quædam ac dilucida argumenta, quibus necesse est à Novatorū erroribus ad veram Ecclesiæ quemlibet adduci, qui apertam salutis viam animo non penitus obcæcato investigare voluerit.

Refelluntur Calumniæ Sectariorum in Anglia malignè confecta contra Patres Societatis ibidem.

Nihil omni tempore studiosius agunt Sectarii illi, quàm ut Patres Societatis præ cæteris persequantur, exterminent, & populo reddant execrabiles, ne illi suis erroribus pergant oblitescere. In hunc finem malignè illis affingunt opiniones maximè detestabiles, uti de licito usu æquivocationum ad tegendam conjugationem in Regis vitam: de absolutione, & negatione istius criminis etiam cum juramento in articulo mortis: de licita occisione Regis hæretici ut Religio Catholica introducat: & depositione illius per subditos si à Papa excommunicetur: & per dispensationem Papæ posse mendacium fieri licitum, & alia quæ hic sequuntur.

Sed contra has calumnias. Primò, Manifestum est ex Societatis probatis Doctoribus in Libris publicis, & toti orbi conspicuis, doctrinam illius odiosis illis, & calumniosis assertionibus prorsus adversari. De quibus, aliisque hujusmodi, pluribus *Martinus Becanus Opusculo 12.*

Secundò, Patet hoc evidenter ex publica Declaratione ipsius Regis Galliæ Henrici IV. qui in hoc contra Calvinistas calumniatores Jesuitarum patrocinium pridem suscepit. Sic enim inter alia pronuntiavit coram Senatu Parisiensi in pervigilio Nativitatis Christi anno 1603. Neque verò (illi) aliquid docent, quo Ecclesiastici illi non tribuant quod est tribuendum: Nec unquam inventus est qui ab iis necem Regum didicerit. Quare, totum hoc quod illis objicitur, nihil est. Ita hæc, aliæque manifestè confirmat *Antonius Possévinus in Apparatu sacro tomo 3.*

Tertiò, ut horum singula in particulari reddantur omnibus manifesta prorsus, & irrefragabilia, Ipsius Societatis Anglicanæ Declarationem de singulis disertè ad verbum expressam, hic ex ipsis actis fideliter subji-
cio.

Declaratio Patrum Societ. JESU Provinciae Anglicanæ facta in Congregatione Provinciali habita Gandavi ad 1. Julii Anno 1681.

Cum non solum detestandam nobis conjugationem malitiosè affinxerint in Anglia Hæretici, verum etiam varias à Christiana, & vera Theologia perquam alienas, summèque execrabiles opiniones atque sententias, videlicet.

I. Licitum esse per æquivocationem susceptam in vitam Regis conjugationem tegere, etiam cum legitime quis à Judice interrogatur.

II. Possè quempiam qui criminis commissi absolutionem

tionem Sacramentalem acceperit, illud in articulo mortis legitime interrogatum, etiam cum juramento, negare, quamvis ipse sponte de illo sermone instituat.

III. Licere subditis interficere Regem Protestantem, ut eo amoto introducatur fides Catholica: & si Regicida eo titulo morti adjudicetur, cum Martyrii laureâ coronandum.

IV. Regem à Papa excommunicatum à Subditis suis deponi, & occidi posse.

V. Papam suâ dispensatione licitum posse facere in ullo casu mentiri, aliave contra legem Dei mala perpetrare, ut inde boni aliquid eveniat.

VI. Licere uxori maritum concubinarium è medio tollere.

Patres Professi Provinciæ Anglicanæ juxta triennalem morem congregari declarant, se neque didicisse, neque docuisse, neque audivisse ab ullo è Patribus nostris edoctas unquam fuisse prædictas propositiones: imò singulos, eas omninò detestari. Actum Gandavi in domo tertie probationis Anglorum Societat. Jesu 4. Julij 1681.

De *juramento Fidelitatis* ibidem sic decernitur. Ut uniformiter (quod in Congregatione rogatum fuit) inter Nostros in modo agendi circa juramentum Fidelitatis, uti vulgò nominari solet, procedatur.

I. Prosteamur omnes tantam à nobis singulis erga Regem nostrum cum res tulerit, sincerè jurandam, & exhibendam obedientiam, atque fidelitatem, quantum ab ullis ubivis Catholicis subditis quibuscumque Principibus exhiberi solet.

II. Juramentum Fidelitatis, uti jam est, variis heterodoxis inspersum clausulis, suscipi non posse, præsertim cum id summorum Pontificum Brevibus sit damnatum &c.

Actum in Congregatione Provinciali Patrum Anglorum Societatis *JESU* celebrata Gandavi in Domo tertie probationis ejusdem Societatis die 5. Julii 1681. Nonne hæc perfecta fidelitas est ex ipsa Christi sententia, Reddere quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo?

Experimenta certè hujus Fidelitatis habuit Rex Carolus Primus, & Secundus, dū à suis subditis Heterodoxis & securi ille, & hic exilia passus, Patres, & Catholicos Angliæ & Hiberniæ habuerunt sibi fidelissimè & constantissimè adherentes, etiam cum fortunarum, terrarū, & bonorum pænè omnium jaçtura. Hæc nemo ignorat qui in præteritorum temporum rebus recenter gestis aliquid habet memoriæ.

Quis non meminit, dum Rex exul in Gallia versaretur, quor legationibus ex parte Catholicorum in Hibernia sollicitatus fuerit ut eò securus adveniret, ab omnibus Regni Catholicis recipiendus, & ad extremum usque spiritum defendendus. Ac postea ipso in suum locum Proregem transmittente, quomodo contra Regis hostes heterodoxos pro ipsius jure ac corona usque ad extremum Patriæ exitium fidelissimè decertaverint.

Recenti & ipse memoria retineo, dum idem Rex Carolus II. in Belgium profugus cum Fratribus adveniret, quantum fidelitate præ aliis, Catholicis Proceres plurimi tam Angli, quam Hiberni ipsi adhæserint; ac eorum Legionem integrè se Regis ac Ducis Eboracensis obsequio mancipaverint. Hæc sanè, & alia quæ prætereo, potentissima sunt Catholicorum erga suum Regem fide-

litis exempla, quæ si memoriæ recolantur, facile poterunt obstruere ora loquentium iniqua, & ab æquo, novoque Regè præmia potius, quam calumniarum fidem promereri.

ARTICULUS V.

Novarum Sectarum dogmata Particularia proponuntur.

Hæreses Calvini cum Luthero communes.

Calvinus, qui fuit tempore posteriori Luthero qui emerit an. 1517. omnes ferè Lutheri errores complexus est, & insuper novos addidit, quos superius variis locis singillatim refutavimus. Quoniam verò ex illis profluxerunt plurima dogmata recentiorum Sectarum, illos etiam hic sub unum aspectum summam profereamus.

Docuerunt illi, Scripturam esse per se claram, & solam Regulam Fidei.

Traditiones non esse admittendas.

Ecclesiam Romanam successu temporis à vera Fide defecisse.

Pontificem Romanum non esse Caput Ecclesiæ, nec judicem controversiarum fidei.

Sanctos non esse invocandos, nec honorandas eorum imagines, aut reliquias.

Sacramentum Confirmationis, extremæ Unctionis, & quedam alia non esse admittenda.

Sacrificium Missæ abrogandum: Communionem dandam sub utraque specie.

Purgatorium non admittendum, nec indulgentias, nec preces pro defunctis prodesse.

Cælibatum non requiri in Ministris Ecclesiæ.

Liberum hominis arbitrium ad opera bona, & mala per primum peccatum periisse.

Ex sola Fide hominem justificari, non ex Merito bonorum operum.

Jejunium, abstinentiam, & alia præcepta Ecclesiæ explodenda esse. In his plura particularia dogmata continentur, & alia singularia Lutheri accuratè exprimuntur in Bulla Leonis X. in fine hujus Tractatus.

Dogmata Calvinio propria his addita.

Deum secundum essentiali perfectionem non esse infinitum. Nec ubique præsentem in hoc mundo, se ubique in cælo.

Decreta Dei non esse ab æterno. Dei æternitatem non esse indivisibilem, sed divisibilem & successivam.

Christum non esse mortuum pro omnibus, sed pro solis prædestinatis.

Illum in cruce desperasse, nec verè ac propriè descendisse ad inferos.

Per suam mortem ac passionem nihil sibi meruisse.

Christum ab initio multa ignorasse, quæ postea didicit. Sed in hunc errorem lapsus est etiam Lutherus.

Imaginem Christi honorandam non esse.

Prædestinatos esse ab æterno quosdam homines ad gloriam, & quosdam ad damnationem, sine ullo ipsorum merito, aut horum culpa, sed ex Dei beneplacito.

Hoc decretum prædestinationis tam fixum esse ut tollat omnem arbitrii libertatem in negotio prædestinationis.

Gratiam per Christum dari solis prædestinatis. Et his non dari gratiam habitalem sive sanctificationem.

rem, sed tantum actuale. Et hanc non sufficere ad servandum totam legem Decalogi: ac per eam tolli usum liberi arbitrii.

Deum esse auctorem peccati; & homines ad peccata impellere.

De Baptismo infantium docet, Omnes filios fidelium nasci sanctos, & ut salventur Baptismo non indigere. Infidelium verò filios Baptismo non proficere: filios denique illegitimos ad Baptismum non admittendos.

De Sacramento Eucharistia, Calvinus cum suis, negat Corpus & Sanguinem Christi verè & realiter esse presentem in Eucharistia, sed tantum figurativè: quod est omninò contra Lutherum & Lutheranos, quorum dogmata propria, ut dixi, reperiuntur in huius Tractatus sine expressa prout ab initio damnata fuerunt.

Hæresis Anglicana Protestantium, Puritanorum, Independentium.

Protestantes in Anglia Religionem sibi fabricarunt à cæteris protestantibus Germaniæ in multis diversam, uti supra cap. 2. ostendi eos nec quidem in articulis fundamentalibus per omnia convenire. Est autem Secta protestantium conflata ex variis dogmatibus partim Lutheri, partim Calvinii, quibus & alia sunt adjuncta dogmata, ritusque ab utroque diversi. Nam primò, protestantes Regem statuunt esse Caput supremum Ecclesiæ Anglicanæ. 2. Admittunt Ecclesiam debere constari ex Archiepiscopis, Episcopis, Decanis, aliisque gradibus Ecclesiasticæ hierarchiæ. 3. Varios recipiunt Catholicorum antiquos ritus, altaria, cereos, supercilicia; non tamen realem Christi præsentiam in cæna Eucharistica. Estque hæc in Anglia Religio Regis, & Aulae, cui per varias Leges conantur reliquas Sectas conformare.

Puritani è contra sunt rigidi Calvinistæ, nec nisi purum Dei verbum juxta Calvinii placita se admittere profitentur. Hi in negando Regis primatu: in excludendis gradibus Hierarchiæ Ecclesiasticæ: in eliminandis omnibus Ecclesiæ Romanæ ritibus, Protestantibus è diametro opponuntur. Qui & alio nomine *Presbyteriani* nuncupantur: eo quod velint Ecclesiam suam, exclusis Episcopis ac Ministris, à solis Senioribus laicis administrari.

Independentes, qui maximè *Cromwelli* tempore emerferunt, in hoc Puritanis ac Protestantibus adversantur, Quod neque Reges, neque Episcopos, neque Seniores ad Ecclesiæ Regimen admittant. Sed velint quemlibet sibi Ministrum esse: ac quemvis sine ulla personæ ac sexus distinctione esse legitimum verbi Dei præconem, idque quovis loco, ac tempore, dum sentit se à Spiritu Sancto ad prædicandum Dei verbum impelli. Ac proinde templa, altaria, pulpita, rem frustra, neam, & è medio tollendam existimant. Pro suæ verò Sectæ defensione contra reliquos Sectaros hoc argumentum validè intorquent: Vobis omnibus licuit Ecclesiæ Romanæ antiquos ritus ac Ceremonias omnes evertere ac reformare, quibus centenis annis ante vos usâ fuerat. Ergo nobis multò magis licebit vestros Ritus, Ecclesias, ac Ceremonias abolere, quæ tantum de novo emerferunt, neque parent cum Ecclesia Romana autoritatem, aut antiquitatem obtinuerunt. Vide-

ant quæso Protestantes & Puritani, nisi à suo errore recedant, quo pacto ab hoc Independentium argumento sese expediant.

Annotatio particularis ad Sectam Anglicanam, aliasque modernas.

VOx una & doctrina communis Sectariorum hujus temporis hæc est: Ecclesiam Romanam à vera fide defecisse, & in gravissimos errores prolapsam per mille ducentos annos. Et hanc esse causam cur Clerus & populus Angliæ, Hollandiæ, & Germaniæ ex parte non modica, Ecclesiam Romanam deseruerit, & oppugnare cœperit. Atqui non hanc, sed longè aliam ab ea deficiendi causam fuisse, ipsa defectionis primordia luce meridiana clarius demonstrant.

Primò, in Clero & populo Angliæ, integris illis mille & ducentis annis viguit, floruit, triumphavit Religio Romana, cum summa Cleri, Populi, Principum veneratione. Nullus horum eam incusavit, nullus redarguit, nullus totis viribus non defendit. Invadit subitò Henricum octavum Angliæ Regem libido iniqua repudiandi conjugem legitimam, & ducendi Bolenam pellicem. Obstat vehementer Pontifex Romanus Regiæ libidini, & anathematis penas intentat. Has ut Rex fugiat, & Bolenam retineat, Pontificis jugum excutit, Ecclesiæ Romanæ hostes advocat, opima illius spolia suis affeclis in prædam exponit. Res mira! per tot sæcula toto Regno Fides Romana ut sancta & salutifera, & sine ruga colitur, & defenditur: nullus eam tot Prælatorum erroris in fide accusavit, nullus lapsam & prostratam advertit. Et ecce subitò, ut primò, ob Bolenam, Romanæ Ecclesiæ Rex adversatur, & ejus prædia in præmium proponit, mox toto Regno proclamatur illa à fide pridem devia, erroribus deformata, vitis prostrata, nova Babylon: hæc scilicet omnia tot sæculis Clerum, populumque universum latuerunt, donec Regis offensi exemplum, gratia ac præmia, populo universo ad detegendos Ecclesiæ errores subitò oculos aperuerunt. Ex quibus cuilibet evidentissimum est, non Ecclesiæ Romanæ errores, sed Regis libidinem defectionis causam Angliæ præbuisse.

Ad *Belgium* si pergamus, simili prorsus modo, & causa hæresis *Batavica* exordium sumpsit, nisi quod in Angliæ, Regis in Pontificem, in Belgio, Principis in Hispanos offensus, defectionis & hæresis causam ministravit. Notior hæc res est in recenti hominum memoria, & historis, quam ut hic exponi debeat.

In *Germania*, primam hæresis Lutherianæ causam & originem fuisse gravem Lutheri iram & offensionem in Pontificem Romanum, quod in prædicatione solenni Indulgentiarum Apostolicarum, æmulis assumptis, ipse neglectus & exclusus fuerit. Placuerunt ipsi Indulgentiæ, quas prædicare ambiebat, placuit fides Ecclesiæ Romanæ, quam semper hætenus tenuit, & publicè prædicavit: displicuit suæ Personæ contemptus, qui illum in furias egit. Illum ut vindicaret, tum demum omnia in Pontificem & Ecclesiam probra excogitanda, & evomenta fuerunt.

Hæc quisquis singula maturè expenderit priorum Defectionum modernus Sectaror, fieri non potest quin evidenter perspiciat, causam suæ separatio-

nis

Hande
Kin

Theo-
logia

nis ab Ecclesia Romana, non esse hujus Errores, sed priorum, quos ostendi, Libidinem, iram, aut ambitionem.

Hæc, moderne Sectator, sunt quæ te cum illis ab Ecclesia separarunt, hæc sunt propter quæ illi errores tot sæculis ignotos pro separationis suæ larva, Ecclesie affixerunt. Hujus evidentie seria consideratio plures salutis suæ studiosos adegit, ut ad Ecclesie gremium maturè redirent, quod & tu, nisi perire malis, facias necesse est.

Secta nova, Tremblantium dicta.

Non ita pridem anno Christi 1655, originem sumpsit in Anglia, nova Secta, Tremblantes dicti, qui cæperunt Londini, quasi astro quodam perciti, in compitis, ac triviis comparere solo indutis, cætera nudi. Hi miras visiones, suæque somnia tanquam revelationes divinas populo referebant, ac velut concionabundi & divino Spiritu agitati monebant oportere *in timore & tremore salutem operari*, atque hinc illud Tremblantium nomen accipere. Horum aliqui comprehensi sunt & flagellis cæsi, quorum præcipuus erat Jacobus Noilor, qui desertâ militiâ, in qua sub Fairfaxio agebat castrorum metatorem, his Fanaticis se ducem præbuit. Et quamvis publicè stigmatè inustus, lingua etiam candenti ferro perforata, & ergastulo demum inclusus fuerit; nihil tamen de sua infania remisit. Pergitque etiamnum hæc malefana rabies per varias Angliæ provincias multorum animos occupare.

Docet hæc Secta primò, Scripturas tam veteris, quam novi Testamenti nequaquam esse Dei verbum.

Secundò, In Scripturis non contineri veram lucem, quæ homines ad salutem adducere debeat.

Tertiò, Omnes omnino homines hac verâ ac salutari luce instructos esse, sic ut necessarium non sit ad eam docendam Ministros aut præcones ullos designari.

Quartò, Homines non justificari per fidem in Christum, sed per opera.

Quintò, Pro hominum corporibus post mortem, neque constitutum esse cælum, neque infernum, in quo vitam agant immortalem.

Denique corpora nostra, postquam mortua & sepulta fuerint, nunquam amplius ad vitam reditura. En qualia hæc ætas etiamnum monstra parturiat: quæ faciliè refelluntur ex iis quæ de Spiritu privato, aliisque fidei articulis supra tradidimus tract. 1. cap. 6. &c.

*Secta Anabaptistarum, & Menno-
nistarum.*

Menno in Frisia non contentus amplecti dogmata Anabaptistis propria, se novæ Sectæ ducem constituit, habetque per Hollandiam, Frisiamque affectas complures, qui à Menno passim Mennistæ nuncupantur.

Itaque præter errores illis cum Anabaptistis communes, de pueris non Baptizandis; de peccato originali non admittendo; de repudiando inter Christianos Magistratu politico; de Juramento, ac de Bello inter Christianos semper illicito; de animabus justorum in cælum non recipiendis ante extremum judicium.

Mennistæ insuper male sentiunt de mysterio SS. Trinitatis, & distinctione trium Personarum,

quibus dicunt in verbo Dei nullum fundamentum assignari, cum nomen Trinitatis, aut Personæ divinæ nullibi in Scripturis reperitur, ideoque videntur ad Arianismum declinare. Sed hi breviter interrogandi, An credant Scripturam Flandricam, esse purum verbum Dei? Credunt mordicus. Et tamen nomen Scripturæ Flandricæ nusquam in verbo Dei scripto reperitur: neque dicitur hæc cum hebræo originali per omnia convenire.

Mysterium autem Trinitatis, & tres Personæ, etsi non istis terminis, satis tamen re ipsa exprimuntur in Scripturis, ut in epist. a. Joan. c. 5. v. 7. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt; & sapius alibi.*

II. Docent Mennistæ Christum de corpore Virginis Mariæ nihil accepisse, sed tantum per illius Corpus transisse, sicut lux vitrum pertransit: ideoque dici Joannis primo, *Erat lux vera; unde consequens esset, Christum non fuisse verum hominem.*

Sed contra hunc errorem clara est Scriptura ad Galat. 4. vers. 4. *Misit Deus filium suum, factum ex muliere.* Et ad Romanos 1. vers. 3. de Christo pronunciat Apostolus. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem.* Non dicitur lux facta ex vitro: neque Jonas factus ex ventre ceti dum Corpus illud nihil assumendo transierat.

III. Docent orandum non esse publicè, neque voce altiori: adeò ut dum mensæ orationem præmittunt moris sit vulum pileo, aliove modo obtegere. Quia scriptum est Matth. 6. vers. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio oraverem tuum in abscondito.*

At cur non dicunt, illis etiam interdictum esse in templo, aut mensa, aut alibi quàm in cubiculo orare? Hi sanè novi Doctores non dubitent S. Stephanum; & cum eo morem primævæ Ecclesie è suo cætu eliminare, qui *Actor. 7. vers. 59.* non in cubiculo, non in abscondito, sed in publico supplicii loco orasse memoratur: Positis autem genibus clamavit voce magnâ dicens; Domine ne statuas illis hoc peccatum.

IV. Arbitrantur homini verè Christiano piaculum esse crines longiores alere, aut collaria, aliumve vestis ornatum admittere: ipsi proinde in externa specie, vestitu, & verbis singularem modestiam sectantur. Et quoad crines quidem prolixiores, doctrinam suam probant ex Apostolo 1. ad Corinth. 9. vers. 14. *Vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi.*

At videant ne Christum, & Apostolos, ac plures Sanctos hoc piaculo involvant, ac reformatos velint. An non 1. Reg. 1. v. 11. Samuel, caterique Nazareni comam alere jubentur? an hunc morem sequi non debuit ipse Christus, qui Matthæi, cap. 2. vers. 23. Nazareus appellatur. Quoad vestitus ornatum, laudatur quidem S. Joannes Baptista *Matth. 11.* quod spretâ vestitus elegantia cultum asperum & pilosum assumpserit, laudantur plures alii in Catholicorum cænobiis qui Baptistæ exemplum secuti, rudi lacerna, & cilicio corpus domant. At nulli hæcenus in cætu Mennistarum hanc laudem adscribi cognovimus. Satis notum est quam exquisitis artibus cutem suam curare consueverint. Sed hæc sunt Novatorum artes non novæ, ut colliges ex iis quæ tradidimus supra tract. 2. post cap. 10. de genio fallaci Novatorum cavendo.

Heresis

Heresis Gommari, & Arminii.

ANno 1605. Leida in Batavia exarsit gravis controversia inter Franciscum Gommaram, & Jacobum Arminium Professores Leidenses, quae tandem in apertum Schisma erupit, & reliqua Reipublicae membra in oppositas partes diffraxit. Tuebatur autem Gommarius rigidam Calvinii haesum, docens, Deum esse authorem peccati, ac decreto immutabili praedestinasse ab aeterno paucos homines ad gloriam antecedenter & independenter ab eorum meritis, ceteros vero ad gehennam reprobasse independenter ab eorum demeritis, & ante praevisionem peccati etiam originalis; eosque ultro in peccata impellere, ut suam in illis iustitiam exerceret. Contendebat ex adverso saniori doctrina Arminius. Deum non ita procedere, sed decretum praedestinationis, ac reprobationis ordine rationis posterius esse praesentia futurae perseverantiae, aut non perseverantiae in fide Christi. Dum haec discordia ityllum & arma per Hollandiam passim commoveret, convocata est a Statibus Synodus Dordraena anno 1619. multis Ministrorum ex Germania, & Anglia confluentibus, ut sua auctoritate per sententiam definitivam hanc litem dirimerent. Ac tandem, Gommario ope Magistratus fuffulto contra Arminium, lis ei magis adjudicata, quam extincta fuit, ac Barneveldius auctoritate, meritis, ac etate gravis, tanquam Arminii fautor, septuagenario major capite supplicium luit: atque ita Conventus ille insignis plus sanguinis quam erroris exhaustit.

Sed in hoc infelix Arminii Schola, quod cum Calvino doceat, Infantes natos ex parentibus fidelibus sine respectu ad Baptismum salvati, nempe ut filios Abraham, & in illius fœdere comprehensos.

Secta & Errores praecipui Turcarum sive Mahometarum.

Author hujus impiae Sectae fuit Mahomet circa annum Domini 616. qui natus est in Arabia Felice, ex patre Ismaelita, Saraceni enim ab Ismaele filio Abraham ex ancilla originem traxerunt. Cum esset humili loco natus, nobilis matronae Camelos pascebat, cumque esset vaserrimo ingenio, tantum suis artibus effecit, ut Dominam suam in uxorem acceperit. Ac tandem post multa cum Judaeis, ac Christianis commercia, per varias fraudes & imposturas, Prophetæ nomen obtinuit; adeo ut dum comitiali morbo cui obnoxius erat aliquando laboraret, uxori, aliisque persuaserit, se ex conspectu Angeli Gabrielis sibi apparentis in animi deliquium concidere. His in vulgus sparsis, dum à pluribus ut verus Propheta coleretur, volumen aliquod variis figmentis refertum conscripsit, dictum Alcoranum, quod sibi è caelo transmissum esse fingebat. Ut autem omne genus hominum ad suam Sectam colligeret, doctrinae suae articulos ex omnium paene gentium Religione conflagavit, suaque ipsius figmenta adjecit.

Docuit itaque cum Christianis, & adhuc credunt Turcae dari unum Deum Creatorem Caeli, & terrae. Negant tamen Trinitatem personarum cum haeticis Sabellianis, adeoque Verbum Dei esse Deum negant cum Macedonianis.

Cum Judaeis utuntur Circumcisione, & abstinen-

tia à carne suilla: ideoque ab initio Judaei Mahometi tanquam Messiae adhaerebant. Sed cum adverterent illum loco Sabbathi diem Veneris celebrare, & à vino abstinere, & circumcissionem non octavo die, sed circa 15. aetatis annum adhibere, ab illo in plurimis defecerunt.

Cum Christianis habent Turcae aliquod genus Baptismi, qui in nuda Ceremonia consistit, qua ferè quotidie certas lotiones, & Baptismata usurpant.

Credunt etiam Christum esse Filium Dei, eumque ex Maria Virgine sine virili femine generatum: agnoscunt quoque magnum esse Dei Prophetam, sed negant esse Deum.

Ex Alcorano plura habent propria Mahometi figmenta. 1. Credunt dari Fatum, quo singuli homines ad bonum, vel malum destinati sunt.

2. Quod Mahometi, tanquam fidei veritatis cultori, in die iudicii tradenda sint claves Paradisi.

3. In futura carnis Resurrectione Sectatores Mahometi introducendos in beatissimum Paradisum, ubi omnes ad cibum & potum deliciae abundant, ac mulierum pulcherrimarum ad usum libidinis copia supererit. Hoc scilicet Caelum est Mahometanum. Hanc tamen doctrinam ipse Mahomet damnare vincitur, dum Christum summum castitatis amatorem & praconem, magnum fuisse Dei Prophetam, & ex Virgine natum agnoscit.

In hac etiam vita indulget Mahomet suis Turcis pluralitatem uxorum, & ut unam pro alia mutare liceat, pluresque ipse uxores habuit.

Credunt Mahometani omnes homines in suis Sectis aut legibus salvari posse, sive sint Judaei, aut Christiani, aut Saraceni &c. Denique ut aeternam suam in perpetua caecitate retineret, prohibuit Mahomet sub poena capitis, ne de Alcorano, vel lege à se data disputarent; quod diceret nefas esse Mysteria disputando tractari.

Haec figmenta ut hominibus magis persuaderet, videri voluit varia miracula patrasse, & disertè in Alcorano Azorata 64. dicit se in Luna miraculum fecisse; quod ejus aeternae dicunt contigisse, quando Lunam in duas partes divisam ipse in manus acceptam reparavit, & in caelum remisit, sed istius prodigii neminem praeter Mahometem conscium fuisse.

Moriturus anno Domini 630. in urbe Mecha praedixit se ab Angelo Gabriele tertia die resuscitandum, sed cum Gabriele non comparente Corpus putresceret, ad tegendam ignominiam Haumarus Mahometis successor sepulchrum illi magnificentum erexit, ad quod Mahometani saltem semel in vita ex longinquis etiam regionibus peregrinari solent.

Postremo adverte, ex amplitudine hujus Sectae, & multitudine hominum qui eam sequuntur, nullum posse formari argumentum pro illius veritate, uti formari solet ex amplitudine Catholicae Religionis. Quia illa tam late propagata est solâ coactione armorum, & amore libertatis ad omnem carnis voluptatem & libidinem, quam omnibus impune concedit. Neminem verò potest ad se trahere puritate doctrinae, aut divinorum miraculorum testimonio, cum potius dogmata habeat divinis Scripturis, & honestati naturali aperte contraria. Quod sedulo notandum contra modernos Sectarios, qui argumentum pro Religione Romana ab ejus amplitudine desumptum, ex ista Turcarum multitudine infringere conantur.

Gracorum

*Arde
kin*

*theo-
logia*

Græcorum Schisma, & Errores.

Ecclēsia Orientalis, sive Græcorum, conjuncta semper fuit Ecclesiæ Romanæ, donec circa annum 869. impius Photius Schismati initium dedit, qui post S. Ignatium, ex Sede Constantinopolitana ab Imperatore depulsus, in eam intrusus fuerat, & contra Canones ordinatus. Cum verò à Pontifice Romano Confirmationem obtinere non posset, ab illius obedientia se subduxit.

Idem schisma, ob similem causam, redintegravit Michael Constantinopolitanus circa annum 1058. qui contra Canones ad eandem Sedem euectus, dum à S. Leone Papa reprobaretur, cepit eos damnare & persequi qui Latinos ritus Constantinopoli, & in Græcia observabant; Baptizatos à Latinis rebaptizare, & in quibusdam articulis Ecclesiæ Romanæ hæreses labem aspergere. Donec post multas lites Græci suos errores in Concilio Florentino abjurarunt: sed non multo post, iterum græca levitate ad vomitum redierunt. Ac tandem, Deo superbam impietatem vindicante, infelix Græcia, quæ noluit Christi in terris Vicario subesse, crudelissimum Turcarum jugum subire coacta est.

Præter impium Schisma, quo se ab Ecclesiâ Romana Græci separarunt, in varias quoque hæreses prolapsi sunt, quas etiamnum tuentur.

Primo, negant Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere, volunt enim à solo Patre spirari, sive suam processionem ab æterno habere: ideoque graviter damnant Ecclesiâ Latinam quod in symbolo expressè apponat nomen Filii, dicatque, *qui ex Patre, filioque procedit*, contra quam habeatur explicitè in symbolo Nicæno.

Prætextum huic errori quarunt ex verbis Christi Joannis 15. v. 26. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit*. Ergo (inquiunt) non procedit à Filio, cum solius Patris mentio habeatur.

Sed inepta est consequentia quæ desumitur ab auctoritate negativa, hoc modo, Christus illo loco non dixit Spiritum Sanctum à Filio procedere, ergo id negavit. Sic enim dum de Verbo divino dicitur Joannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt*, sequeretur, hunc mundum esse à solo Verbo sive Filio, non autem simul à Patre & Spiritu Sancto creatum, cum illo loco de solo Verbo divino mentio habeatur. Cæterum ex aliis Scripturæ locis satis disertè colligitur, Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere, ut Joannis 16. vers. 13. ubi Christus de Paraclito loquens dicit: *De meo accipiet & annuntiabit vobis, omnia quacunque habet Pater mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet*. Atqui Paraclitus tanquam creatura nihil à Christo accipere potuit, ergo ibi Christus sive Filius dicitur Paraclito originaliter communicare aliquod esse increatum tanquam personæ divinæ.

Quod porro opponunt Græci, Si Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedat, necesse erit ineptè statui duo illius Principia, sive duas causas, quasi Pater ad Paracliti spirationem per se non esset sufficiens.

Responderetur, inanes esse argutias: Etsi enim asserant Latini Patrem, & Filium duas esse personas, negant tamen duo esse distincta Principia, aut duas causas, sed docent utrumque simul unicum esse principium, & unicam causam. Sicut & ipsi Græci admittere debent non solum Patrem, sed tres personas

necessario simul causare omnes creaturas, non tamen ideo sunt tres causæ, sed unica causa habens eandem essentiam, & eandem voluntatem productivam omnium creaturarum, neque hinc verentur Græci; ne aliquid Patris potentia aut sufficientia detrahat.

Altera Græcorum hæresis est, quod contendunt *Eucharistiam* conficiendam esse in pane fermentato, & Christum in ultima cæna ita confecisse, ideoque docent apud Latinos qui celebrant in Azymo Sacramentum esse invalidum.

At contra, Ecclesiâ Latina docet celebrandum esse in Azymo, quamvis nolit Sacramentum esse invalidum si conficiatur in fermentato, cum panis sive azymus, sive fermentatus in eadem specie conveniat.

Probatur autem contra Græcos Christum celebrasse in pane azymo ex Matthæi capite 26. vers. 17. *Primâ autem die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Cum ergo in diebus azymorum apud Judæos grave flagitium fuerit uti fermentato, manifestum est Christum more caterorum voluisse in azymo celebrare, qui non venit legem solvere, sed adimplere. Præter hos, Ecclesiâ Græca postquam à Romana defecit, in alios errores paulatim prolapsa est.

Hic verò ad institutum nostrum præcipue observandum est. Lutheri ac Calvinii asseclas insigni nequitia hominibus illudere, dum audent jactare suam Religionem omni tempore ab Ecclesiâ Græca, quæ amplissima est, agnitam & approbatam fuisse. Nam ex iis quæ supra disserui patet imprimis, Græcos utque ad annum circiter 869. cum Ecclesiâ Romana semper conjunctos fuisse, quo tempore nihil de Religione Lutherana aut Calviniana somnari poterunt. Secundo, satis constat etiam hoc ævo, & ab ortu Lutheri & Calvinii, nunquam hos à Græcis pro Fratibus agnitos fuisse, imo in suis Scriptis horum errores acriter oppugnasse. Tertio, Ecclesiâ Græca quamvis schismatica, in pluribus tamen articulis contra modernos hæreticos cum Romana consentit. Admittunt enim etiamnum Græci septem Sacramenta: Missæ Sacrificium retinent. In Sacramento Eucharistia verum realeque Christi præsentiam, sine substantia panis, omnino agnoscunt: Confessionem Sacramentalem in usu habent: Pro defunctis orant: Jejunium quadragesimale accuratè observant. Quam igitur potest esse nostris Sectariis, qui hæc omnia condemnant, cum Græcis concordia? Misera certè eorum conditio, Matrem suam Ecclesiâ Romanam deseruerunt, nec ullibi terrarum Fratres inveniunt.

Ex dictis proponitur Idea miseranda Moderni, Sectarii.

I Maginatur ille, se esse in nova quadam Christi Ecclesiâ, de qua ignorat, inter tot Sectas, ubi hoc tempore subsistat, aut ubi deliquerit per mille quingentos annos à tempore Apostolorum usque ad Lutherum, aut Calvinum.

II. Hanc tamen Ecclesiâ imaginariam vult omnibus aded notam esse, ut quisque debeat relicta Ecclesiâ Romanâ, & quavis Sectâ, ad eam solam convolare, sicut columba ad Arcam Noe.

III. Per

III. Per hanc solam, recenter exortam, nullo adhuc signo aut miraculo à Deo comprobata, credit reformandam fidem Ecclesie Romanae, haecenus tot signis, miraculis, testimoniis toto orbe passim receptam.

IV. Credit suum Cætum ætate, numero, auctoritate exilem, & vix in reliquo orbe conspicuum, solum tamen præ omnibus sapere, & majores suos docere, & totam antiquitatis sapientiam, auctoritatem, experientiam illi cedere debere.

V. Proficitur se esse unum ex illis, qui se ab Antiqua Ecclesia segregarunt, neque tamen adhuc inter se convenerunt de Nova Ecclesia, quæ sit una & communis omnibus ab antiqua Ecclesia segregatis.

VI. Agnoscit se numerari inter illos homines, qui post Lutherum & Calvinum jam per centum annos se in varias Sectas formant & reformant: neque tamen ullum habet ille certius signum aut argumentum pro sua Secta, quam pro aliis, quas ipse damnat, & oppugnat.

VIII. Fateatur se pro norma fidei, & pignore salutis amplecti præ omnibus Confessionem paucorum Protestantium, quam constat à reliquis Christianis reprobam, neque hæcenus ab ullo Concilio generali, aut speciali Dei testimonio, aut ullius miraculi indicio confirmatam esse.

VIII. Confidit salutem suam novo & exiguo hominum Cætui, qui pro Regula suæ fidei, & intelligentia Scripturarum tantum habent privatum Spiritum, sive potius proprii Capitis sensum, per quem advertit illos hæcenus in varias Sectas discendi, neque de una fide, neque de necessariis ad salutem fidei fundamentis inter se convenire, ut supra ostendi.

Quo pacto poterit homo ille coram Dei tribunali suo errori excusationem prætere? Habet ante oculos ab ipsis Apostolorum temporibus Ecclesiam antiquam, unam, omni ævo miraculo à Deo, & communi consensu ab hominibus comprobata; in quam modo ipsi Protestantes fatentur nihil deesse in Articulis fundamentalibus ad salutem necessariis.

Interea sciens ac volens salutem æternam credit Cætui paucorum hominum, apud quos jam palam fecimus nihil minus quam veræ Ecclesie Ideam aut umbram extare. Hoc certe aliud esse non potest quam clausis oculis velle errare, ac sponte perire.

Poterunt hæc opportunè Persona convertenda per amicas interrogaciones proponi, ut statum suum sic claris advertat, & veræ Ecclesie se adiungat.

BULLA DOGMATICA LEONIS X. PONTIFICIS.

In qua distinctè exprimentur, & damnantur Errores Martini Lutheri, & Sequacium, cum Censuris & Pænis annexis.

Quos errores, censuras &c. per opportunum erit Lectori hic in promptu, & simul habere, & in propriis terminis, quibus illi authenticè damnantur.

Ad perpetuam rei memoriam.

EXurge Domine & judica causam tuam, memor esto impropiorum tuorum, eorum quæ ab insipientibus sunt tota die: inclina autem tuam ad
R. P. Arsdæ. Tom. I.

preces nostras, quoniam surrexerunt vulpes quarentes demoliri vineam, cujus tu torcular calcasti solus, & ascensurus ad Patrem, ejus curam, regimen, & administrationem Petro tanquam Capiti, & tuo Vicario, ejusque Successoribus instar triumphantis Ecclesie commisit. Exterminare nititur eam aper de Sylva, & singularis ferus depascitur eam. Refert fufius Lutheri contumaciam. Pro Pastoralis igitur officii, divinâ gratiâ nobis injuncti cura quam gerimus, prædictorum errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu dissimulare sine Christianæ religionis nota, atque orthodoxæ fidei injuria nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos præsentibus duximus inserendos, quorum tenor sequitur, & est talis.

I. *Hæretica sententia est, sed usitata, Sacramenta nova legis justificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.*

II. *In puero post baptismum negare remanens peccatum, est Paulum, & Christum simul conculcare.*

III. *Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu cæli.*

IV. *Imperfecta charitas morituri, fert secum necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere panam Purgatorii, & impedit introitum regni.*

V. *Tres esse partes Pœnitentiæ, contritionem, confessionem, & satisfactionem, non est fundamentum in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis Christianis doctoribus.*

VI. *Contritio qua paratur per discussionem, collationem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, hæc contritio facit hypocritam, imò magis peccatorem.*

VII. *Verissimum est proverbium, & omnium doctrinâ de contritionibus hucusq; datâ præstantius, de cetero non facere summa pœnitentiæ: optima pœnitentiæ, nova vita.*

VIII. *Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia, sed omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Unde in primitivæ Ecclesie solum manifesta mortalia confitebantur.*

IX. *Dum volumus omnia purè confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordia DEI nihil volumus relinquere ignoscendum.*

X. *Peccata non sunt ulli remissa, nisi remittente Sacerdote, credat sibi remitti: imò peccatum maneret, nisi remissum crederet; non enim sufficit remissio peccati, & gratia donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.*

XI. *Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum CHRISTI, Quodcumque solveris, &c. Hic, inquam, confide si sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, vere eris, quidquid sit de contritione.*

XII. *Si per impossibile confessio non esset contrita, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissimè est absolutus.*

XIII. *In Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpæ, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos: imò ubi non est Sacerdos, æque tantum quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer esset.*

XIV. *Nullus debet Sacerdoti respondere, se esse contritum, nec Sacerdos requirere.*

XV. *Magnus est error eorum qui ad Sacramenta, Eucharistia accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod*

Arsdæ
Kin

theologia

P. IV
24

non sint sibi conscii alicujus peccati mortalis, quod pre-
miserint orationes suas, & preparatoria, omnes illi ad
judicium sibi manducant, & bibunt: sed si credant, &
confidant se gratiam ibi consecuturos, hac sola fides fa-
cit eos puros, & dignos.

XVI. Consultum videtur, quod Ecclesia in commu-
ni Concilio statueret licitos sub utraque specie communi-
candos, nec Bohemi communicantes sub utraque specie,
sunt heretici, sed schismatici.

XVII. Theauri Ecclesia unde Papa dat Indulgen-
tias non sunt merita CHRISTI, & Sanctorum.

XVIII. Indulgentia sunt pia fraudes fidelium & re-
missiones bonorum operum: & sunt de numero eorum
que licent, & non de numero eorum que expediunt.

XIX. Indulgentia his qui veraciter eas consequuntur,
non valent ad remissionem pene pro peccatis actualibus
debita apud divinam justitiam.

XX. Seducuntur credentes indulgentias esse salutare,
& ad fructum spiritus utiles.

XXI. Indulgentia necessaria sunt solum publicis crimi-
nibus, & proprie conceduntur duris solummodo, & im-
patientibus.

XXII. Sex generibus hominum indulgentia, nec sunt
necessaria, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, in-
firmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimi-
na, his qui crimina commiserunt, sed non publica, his qui
meliora operantur.

XXIII. Excommunicationes sunt tantum externae pe-
ne, nec privant hominem communibus spiritualibus Ec-
clesia orationibus.

XXIV. Docendi sunt Christiani, plus diligere excom-
municationem, quam timere.

XXV. Romanus Pontifex Petri successor, non est
CHRISTI Vicarius super omnes totius mundi Eccle-
sias ab ipso CHRISTO in B. Petro institutus.

XXVI. Verbum CHRISTI ad Petrum. Quodcum-
que solveris super terram, &c. extenditur dumtaxat ad
ligata ab ipso Petro.

XXVII. Certum est in manu Ecclesia aut Papae pro-
prium non esse statuere articulos fidei, imo nec leges morum,
seu bonorum operum.

XXVIII. Si Papa cum magna parte Ecclesia sit, vel
sit sentiret, nec etiam erraret: adhuc non est peccatum
aut haeresis contrarium sentire, praesertim in re non neces-
saria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale
alterum reprobatum, alterum approbatum.

XXIX. Via nobis facta est eneruandi auctoritatem
Conciliorum, & liberè contradicendi eorum gestis, & ju-
dicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quid-
quid verum videtur sive probatum fuerit, sive reproba-
tum à quocumque Concilio.

XXX. Aliqui articuli Joannis Husae condemnati in
Concilio Constantiensi, sunt Christianissimi, verissimi, &
Evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare.

XXXI. In omni opere bono justus peccat.

XXXII. Opus bonum optime factum, est veniale peccatū.

XXXIII. Haereticos comburi, est contra voluntatem spi-
ritus.

XXXIV. Præliari adversus Turcas, est repugnare DEO
visitanti iniquitates nostras per illos.

XXXV. Nemo est certus, se non semper peccare mor-
taliter, propter occultissimum superbiam vitium.

XXXVI. Liberum arbitrium post peccatum, est res
de solo vitio, & dum facit quod in se est, peccat morta-
liter.

XXXVII. Purgatorium non potest probari ex sacra scri-
ptura, quae sit in Canone.

XXXVIII. Anima in Purgatorio non sunt secura de
earum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut ra-
tionibus, aut scripturis, ipsis esse nec extra statum meren-
di, aut augenda caritatis.

XXXIX. Anima in Purgatorio peccant sine intermis-
sione, quamdiu quarunt requiem, & horrent penas.

XL. Anima ex Purgatorio liberata suffragiis viven-
tium minus beantur, quam si per se satisfecissent.

XLI. Prælati Ecclesiastici, & Principes saeculares
non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis dederent.

Qui quidem errores, respectivè, quam sint pestife-
ri, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum &
simplicium mentium seductivi, quam denique sint
contra omnem charitatem, ac S. R. E. matris omnium
fidelium, & magistræ fidei, reverentiam atque nervum
Ecclesiasticæ discipline, obedientiam scilicet quæ fons
est, & origo omnium virtutum, sine qua facile unuf-
quisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis
ignorat. Nos igitur in præmissis, utpote gravissimis,
propensius (ut decet) procedere, nec non hujusmodi
pesti, morboque canceroso, ne in agro Dominico
tanquam verpis nociva ulterius serpiat, viam præclu-
dere cupientes, habita super prædictis erroribus, &
eorum singulis diligenti trutinazione, discussione, ac
districto examine, maturaque deliberatione, omnibus-
que rite pensatis, ac sæpius ventilatis cum venerabili-
bus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardina-
libus, ac regularium Ordinum Prioribus seu Mini-
stris Generalibus, pluribusque aliis sacrae Theologiae,
nec non utriusque juris Professoribus sive Magistris, &
quidem peritissimis: reperimus eosdem errores, respec-
tivè (ut præfertur) articulos non esse Catholicos, nec
tamquam tales esse dogmatizandos, sed contra Eccle-
siæ Catholicæ doctrinam sive traditionem, atque ab
ea veram divinarum scripturarum receptam interpre-
tationem, cujus auctoritati ita acquiescendum censuit
Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuisse credi-
turum, nisi Ecclesiæ Catholicæ intervenisset auctori-
tas. Nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo vel ali-
quibus, palam sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu
sancto regitur, errare, & semper errasse. Quod est uti-
que contra illud, quod CHRISTUS discipulis suis in
Ascensione sua (ut in sancto Evangelio Matthæi legi-
tur) promisit dicens: Ego vobiscum sum usque ad
consummationem sæculi. Nec non contra sanctorum
Patrum determinationes, Conciliorum quoque, &
summorum Pontificum expressas ordinationes, seu ca-
nones, quibus non obtemperasse, omnium hæresium,
& schismatum, teste Cypriano, fomes & causa semper
fuit.

De eorundem itaque venerabilium Fratrum no-
strorum consilio & assensu, ac omnium, & singulo-
rum prædictorum, matura deliberatione prædicta, au-
thoritate Omnipotentis Dei, & beatorum Apostolo-
rum Petri & Pauli, & nostræ, præfatos omnes, & singu-
los articulos seu errores, tamquam (ut præmittitur)
respectivè hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut
piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium
seductivos, & veritati Catholice obviantes, damna-
mus, reprobamus, atque omnino rejicimus, ac pro
damnatis, reprobatis, & rejectis ab omnibus utrius-
que sexus Christi fidelibus haberi debere, harum serie
decernimus, & declaramus. Inhibentes in virtute san-
ctæ

obediencie, ac sub pena majoris excommunicationis late sententiae, nec non quoad Ecclesiasticas, & Regulares personas, Episcopatum omnium, etiam Patriarchatum, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum quoque, & Prioratum etiam Conventualium, & quorumcumque dignitatum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum, secularium, aut quorumvis Ordinum regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, quo verò ad Conventus, Capitula, seu domos, aut pia loca secularium, vel regularium, etiam Mendicantium, nec non Universitatis etiam studiorum generalium, quorumcumque privilegiorum indultorum, à Sede Apostolica, vel ejus legatis, aut alias quomodolibet habitorum, vel obtentorum, cuiuscumque tenoris existant, nec non nominis, & potestatis studium generalitatis, legendi, ac interpretandi qualvis scientias, & facultates, & inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda: Prædicationis quoque officii, ac amissionis studii generalis, & omnium privilegiorum ejusdem: quo verò ad seculares ejusdem excommunicationis, nec non amissionis cuiuscumque emphiteusis, quorumcumque feudorum, tam à Romana Ecclesia, quam alias quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda: nec non quoad omnes, & singulos superius nominatos, inhibitionis Ecclesiasticae sepulturae, inhabilitatisque ad omnes, & singulos actus legitimos, infamiae, ac dissipationis, & criminis lese majestatis, & haereticorum & fautorum eorumdem in jure expressis penis, eo ipso, & absque ulteriori declaratione per omnes, & singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis; à quibus vigore cuiuscumque facultatis, & clausularum eis in confessionalibus quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis contentarum, nisi à Rom. Pont. vel alio ab eo ad id in specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant. Omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, tam laicis, quam Clericis, secularibus & quorumvis Ordinum regularibus, & aliis quibuscumque personis cuiuscumque status, gradus, vel conditionis existant, & quacumque Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, etiam Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarcharum, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiarum, ac inferiorum Ecclesiarum Prælatibus, Clericis, aliisque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium regularibus, Abbatibus, Prioribus, vel Ministris generalibus, vel particularibus fratribus seu religiosis, exemptis, & non exemptis: Studiorum quoque universitatibus secularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium regularibus nec non Regibus, Imperatoribus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque Officialibus, Judicibus, Notariis, Ecclesiasticis, & secularibus, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Castris, Terris & locis, seu eorum, vel earum civibus, habitatoribus, & incolis, ac quibusvis aliis personis Ecclesiasticis, vel regularibus (ut præfertur) per universum orbem, ubicunque, præsertim in Alemania existentibus, vel pro tempore futuris, Ne præfatos errores, aut eorum aliquos, perverſamque doctrinam huiusmodi afferere, affirmare, de-

R. P. Arsd. Tom. I.

fendere, prædicare, aut illi quomodolibet, publicè vel occultè, quovis quæſito ingenio vel colore, tacite, vel expresse favere præsumant.

Insuper, quia errores præfati, & plures alii continentur in libellis seu scriptis Martini Luther, dictos libellos, & omnia dicti Martini, scripta seu prædicationes, in latino, vel quocumque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores seu eorum aliqui continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omninò rejicimus, & pro omninò damnatis, reprobatis, ac rejectis, (ut præfertur) haberi volumus, mandantes in virtute sanctæ obediencie, & sub penis prædictis eo ipso incurrendis, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus superius nominatis, ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes, seu schedulas, vel in eis contenta capitula, errores, aut articulos supradictos continentia, legere, afferere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere, per se vel per alium, seu alios, directè, vel indirectè, tacite, vel expresse, publicè vel occultè, aut in domibus suis, sive aliis publicis, vel privatis locis tenere quoquo modo præsumant: quinimò illa statim post harum publicationem ubicunque fuerint, per Ordinarios, & alios supradictos diligenter quæſita, publicè, & solemniter in præsentia cleri, & populi, sub omnibus & singulis supradictis penis, comburant. *Alia clausula susius sequuntur.*

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo, die XVII. Kalend. Julij, Pontificatus nostri anno octavo.

Pergit autem, in clausulis supra, terminum præscribere Lutherò & adherentibus ut respiciant. Non respicientes post elapsos sexaginta dies capiendos, fidelibus indicit. Loca in quibus illi commorabuntur interdicto subijcit. Derogat privilegiis si quæ essent his opposita. Mandat excommunicari alios, si qui impedirent Bullæ publicationem: quam postea debitè factam etiam ipse testatur in diplomate edito anno sequenti, quo Lutherum & sequaces adhuc contumaces excommunicationem, & alias penas incurrisse declarat. Prædicta omnia habet Bulla superius recitata, quæ integrè continetur in Tomo primo Bullarum Romani novissimi pag. 451.

Articuli quidam particulares in Joanne Wicleſo inter alios damnati à Martino P. Pont. in Bulla qua incipit, Inter cunctas Pastoralis curæ sollicitudines.

Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in Sacramento altaris.

Accidentia panis non remanent sine subjecto in eodem Sacramento.

Christus non est in eodem Sacramento identicè & realiter in propria præsentia corporali.

Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinar, non consecrat, non conficit, non baptizat.

Non est fundatum in Evangelio quod Christus Missam ordinaverit.

Si homo fuerit debitè contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.

Contra Scripturam sacram est, quod viri Ecclesiasticè habeant possessiones.

Prælati excommunicant Clericum qui appellavit ad Regem,

Arsd
kin

theo-
logia

Regem, vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est Regis & regni.

Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

Decima sunt pura elemosyna, & possunt Parochiani propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum suum eas auferre.

Omnes sunt Simoniaci qui se obligant orare pro aliis eis in temporalibus subvenientibus.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de religione Christiana.

Dirare Clerum est contra regulam Christi.

Ecclesia Romana est Synagoga satane, nec Papa est proximus, & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum.

Juramenta illicita sunt, quæ sunt ad corroborandum humanos contractus, & commercia civilia. Ibidem alia cum Luthero & aliis hæreticis ferè communia.

Data est prædicta Bulla Constantiæ (ubi à Concilio damnatus Wiclefus) 8. Kalend. Martii Pontificatus Martini V. anno primo: & reperitur in Bullarii Romani Tomo I. folio 136.

P A R S S E C U N D A
R E S O L U T I O N E S
T H E O L O G I C A E
I N S C H O L I S C O N T R O V E R S A E.

Quia necessarium est Missionario, & cæteris qui alios docent, accuratè discernere Controversias purè Polemicas, à Quæstionibus Scholasticis quæ inter ipsos Catholicos in utramque partem liberè disceptantur: maxime quoque decet virum literatum quæstiones subtiliores in promptu habere quas passim in disputationem venire solent, & quarum ignoratio faciliè doctrinam sanam cum damnata confundit. Hinc, ex plurium desiderio, harum notitiam, statum, argumenta, resolutiones, partim hic, partim alibi, brevi, commodâque methodo exponemus.

C O N T R O V E R S I A I.

De varia in Deo Scientia, ac præscientia futurorum.

§. I.

Notio, ac divisio scientiæ divinae.

Primò: Deo nulla inest realis distinctio, præterquam trium Personarum: Hinc quævis intellectio, aut volitio divina, aliud non est, quam Deus per se intelligens, aut volens, sine ulla actuum distinctione, aut nova accessione, per quam aliqua mutationis internæ umbra inducatur.

II. Nulla Dei intellectio est merè apprehensiva, aut etiam opinativa: Sed omnis ejus cognitio perfecta scientia est. Quidquid enim cognoscit, id clarè, certòque judicat. Neque judicium illud scientificum formatur more nostro, per compositionem ac divisionem, sed per simplicem repræsentationem, absque eo quod prædicatum ad subiectum mediante copulâ referatur dum affirmat, aut à subiecto removetur dum aliquid negat.

III. Scientia Dei non est discursiva, sive illativa unius ex alio, Quia aliqua mentis imperfectio est, ex antecedente clarior cognito elicere consequentis cognitionem obscuriorem, quod in omni discursu contingit. Hinc dum cognoscit Deus suam omnipotentiam esse productivam leonis, non movetur intellectus divinus à potentia productiva leonis cognita, ad cognoscendum leonem, sed utrumque simul & per se perfectissimè comprehendit.

IV. Divisio scientiæ divinae communior est, in scientiam naturalem sive necessariam, quâ Deus ab æterno,

ante omne liberum decretum suæ voluntatis, cognovit res possibles, quæ non potuerunt aliter se habere, ut mundum esse producibilem: & in scientiam liberam, quâ cognoscuntur res contingentes sive quæ potuerunt aliter se habere v.g. Judam peccare.

Ea divisio aliter exprimitur, in scientiam simplicis intelligentiæ, quâ Deus cognovit res possibles quasi abstrahendo ab earum existentia: in scientiam Visionis, quâ videt totam seriem rerum existentium in quacunque temporis differentia: & in scientiam Mediam quâ cognoscit rem futuram sub conditione contingenti, sive quid homines & Angeli facturi essent pro sua libertate, si cum his vel illis circumstantiis, in hoc vel illo rerum ordine collocarentur.

V. Ut hæc triplicis scientiæ distinctio clarius inhaereat: Primò concipiatur, Deum ab æterno, antequam aliquid extra se producere statuisset, in mente sua, tanquam in lucidissimo speculo, complexum fuisset infinitos rerum ordines, quos si vellet, condere potuisset: Secundò distinctè percepisse, quid in singulis ordinibus futurum esset ex libero hominum & Angelorum arbitrio, si decerneret illos in his vel illis circumstantiis actu producere: Tertiò ex illis omnibus elegisse hunc ordinem rerum, qui à prima mundi creatione perseverat, & continua serie deinceps decurret: Quartò, hæc electione constitutâ, absolute & determinatè ex parte sui actus vidisse omnia quæ in hoc ordine ex libero hominum & angelorum arbitrio fiunt; præter hæc præcivisse universa, quæ in quavis hypothesi futura essent: Atque hæc sub conditione tantum futura, alij per scientiam quam nuncupamus Mediam, alij aliter prænotosci contendunt, ut jam dicemus.

§. II. DE